

IACOBI CAROLI
SPENERI ICTI

DIGESTI IN FORTIATI ET NOVI, NEC NON HISTORIARVM
IN ACADEMIA VITEMBERGENSI PROFESSORIS PVBLICI, CVRIAE PRO-
VINCIALIS ET SENATVS ECCLESIASTICI ELECTORALIS SAXONICI ITEM-
QVE SCABINATVS AC FACVLTATIS IVRIDICAE ASSESORIS
SOCIETATIS SCIENTIARVM REGIAE BO-
RVSSICAE SODALIS

DISSERTATIO INAVGVRALIS IVRIDICA
DE

REPVDIORVM IVRE
IN PRIMIS EX IMPLACABILIS
ODII CAUSA

VVLGO

Von Trennung
Der Ehe = Verlöbniße,
wegen unverföhnlichen Haß und Feindschaft.

QVAM
PRO LICENTIA

SVM MOS IN VTROQVE IVRE HONORES ET PRIVILEGIA
DOCTORALIA CAPESSENDI
P. P.

IO. CHRISTOPHORVS RICHTERVS

DRESDENSIS
ADVOCATVS IMMATICVLATVS.

VITEMBERGAE EX OFFICINA EICHSFELDIANA.

1737.

(9)

4

1737

31d

10.

157.

CONSPECTVS ARGVMENTORVM.

- Ratio instituti proposita. §. I.*
Iuris Naturae & Gentium antiquarum placita circa repudia. §. II.
Repudii vocabulum, arbitrii liberi index, cur fere exulet in Canonico iure? §. III.
Novioris Romae & Germanicae leges paulo repudiorum licentiam adstrinxerunt, non cohibuerunt: §. IV.
Sed primum Ecclesia priuatis repudiis modum coepit ponere, & quibus maxime rationibus? §. V.
Repudium quid, & quomodo rite definiendum? §. VI.
Moggius, negans repudio ex causa odii implacabilis locum esse, refutatur. §. VII.
Quo iure hodie, maxime in Evangelicorum foro, regatur disceptatio repudiorum? §. VIII.
Leoncum fundamentum ventilandis repudiorum causis substernitur §. IX.
Quid odium, & quid sribusculum? An istud repudio occasionem praebet? Et quid, si odii nullae causae reddita? §. X.
Non attenditur simulatum odium, sed in vero odio quaedam causae nullitatem potius, quam diremptionem sponsaliorum inducunt. §. XI.

Odii iacta causa, sponsae nimia cum aliis familiaritas, & suspicio stupri, probata; quam praedictio insigni recte ad repudium tendere demonstratur. §. XII.

Causae plures odii ad repudium obtinendum idonei adductae, interceptae sponsae litterae, iniuriae, minae, verbera, sponsae illata. §. XIII.

Ex infami sponsi sponsaeque delicto, idonea odii causa, indeque repudii copia nascitur. §. XIV.

Quid si sponsus sponsae stuprum intulerit, si ista raptā & vitata? ubi casus memorabilis ex Anglia adductus. §. XV.

Odii causa ex foeminae faciei per morbum deturpatione, & ex morbo grauissimo partis alterius, unde repudiis passim locus datur. §. XVI.

Potest ex lapsu bonorum, muneris amissione, imo & ex alienis rixis & iurgiis, odio & demum repudio inter desponsatos nasci occasio. §. XVII.

An odii exceptio valeat contra sponsalia de praesenti, & quae ista? §. XVIII.

Quid si sponsalibus concubitus accesserit, an adhuc repudium ob superveniens odium possit decerni? §. XIX.

Quae ratio processus, dum odii gratia repudium a iudice imploratur? §. XX.

De reconventionem, interventionem, & probationem in hoc repudiorum processu, & an, ac quomodo iuramenti delatio admittatur contra sponsalia & matrimonium? §. XXI.

Ius iuramentorum necessarium in nostra causa. §. XXII.

Quid sententia super repudio ex odii probatis causis statuendo continere debeat? §. XXIII.

Disquisitio de competenti foro seculari, repudiorum intuitu, in secunda instantia, contra tradita D. Nicolai §. XXIV. XXV.

DISSERT.

DISSERTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA
DE
IVRE REPVDIORVM, IN-
PRIMIS EX IMPLACABILIS
CAVSA ODII.

§. I.

Idear propemodum actum agere, dum ad ius circa repudia, quod a plurimis doctoribus sub examen reuocatum est, paulisper nouis curis illustrandum adgredior. Verum salua satis instituti mei ratio est. Namque si vlla olim pars iuris plurimis dubitationibus, imo erroribus, fuit obnoxia, haec sane est, quae ad causam matrimoniorum, sponsaliorum, similesque Ecclesiastici iuris materias protenditur. Aegre proxima aetate inueteratis errationibus & praecudicatis quasi opinionibus hisce in argumentis a cordatioribus doctoribus iri obuiam coeptum. Superfunt plura tacta potius, quam excussa, vt adeo bonis ingeniis hic libera copia in iustitiam vario-
rum

A

tum

2 DE IVRE REPVDIORVM, INPRIMIS

rum casuum adhuc inquirendi suppetat. Agam vero strictius de iure repudiorum generatim, deinceps sigillatim ius repudiorum ex implacabilis odii causa discernendorum expositurus.

§. II.

Quid iuris sola naturalis ratio circa repudia siue permissa, siue prohibita, praescribat, non valde morabor. Sane cum sit expediti iuris, non ius naturae damnare diuortia, si saltem mutuo fiant consensu, longe minus dubium, repudiis sponsaliorum eandem conditionem esse positam. Igitur hoc iure sponsalia, mutuo inita consensu, dissensu mutuo libere soluuntur, nec tanta ibi cura caufarum, quae inuita etiam altera parte repudii mittendi potestatem faciant. Certe intolerabiles mores sponsi sponsaeue citra haesitationem alterutrius partis repudium excusant, imo iustum declarant. III. GRIBNER. *Princ. I. N. Lib. I. c. 8. §. 2. 3.* Sequuti sunt naturalis iuris libertatem gentium plerarumque antiquiores mores. Apud ipsum Dei populum, Hebraeos, repudia frequentata & licita. Ut vel inde pateat, rationis dictamini nihil hic aduersari. BUXTORFF. *de Sponsal. & Diort. Ebraeor. P. I. n. 71.* CYPRAEVS *d. Iure Connub. Cap. XIII. §. 6.* Nec facile Graeci sponsalibus eam scripsere legem, ut istis immorari inuitis necesse esset. Roma quidem vetustior tenacior coniugalis fidei. Ignorauit satis diu diuortia, quod insignis locus GELLII *Noct. Att. Lib. IV. cap. 3.* luculenter docet. *Vid. PRAESID. Cogitat. d. Vsufr. maritali in bonis vxor. S. I. §. 8. sq.* Si quae etiam fides de ineundo matrimonio aetate ea data esset, religionis veneratione difficillime reuocari consuevit. Namque

EX IMPLACABILIS CAUSA ODII. 3

que iam Romulus sacrorum usum nuptiis adianxerat. Igitur vel cogitatio proxime instantis confarreationis & sacrificii arcere desponsatos a pacti reuocatione potuit. *Celeb. HEINECC. Ant. Rom. Lib. I. tit. 10.* Prope est, ut mihi persuadeam, cum in TACITI egregias integerrimorum morum Germaniae priscae, circa inita, imo et ineunda, matrimonia, laudes *Germ. Cap. XIIII. et XIX.* penitius intueor, Romae priscae seueriorem virtutis cultum diutissime nostris etiam maioribus probatum fuisse. Sed quam seueris moribus circa coniugia Roma vetus imbuta erat, tam deinceps, si quae vnquam alia gens, in omnem licentiam diuortiorum et repudiorum coepit effundi. De diuortiorum Romana libidine *SENECA Lib. III. d. Benef. cap. 16.* grauiter monuit: *Nunquid iam vlla repudio erubescit, postquam illustres quaedam & nobiles foeminae non Consulum numero, sed maritorum, annos suos computant? & exeunt matrimonii causa, vubunt repudii? Tandiu istud timebatur, quamdiu rarum erat: quia vero nulla sine diuortiiis acta sunt, quod saepe audiebant, facere didicerunt.* Repudiorum tum potestas cuiilibet, eiusque vnica fere causa, mutatus duntaxat sponsi sponsaeue amor animusue, fuit. Quippe a matrimoniis Romanorum dudum sacra & sacrificia aberant, & nuptiarum per confarreationem aegre nomen supererat. Omnino, quae cum seuerioribus moribus Romanis vsu venerat, *actio ex sponso*, quae inter patrem sponsae, qui spondebat, & sponsum fuerat ventilanda, tum, cum puellae pater sponsalia recusaret, sine iusta causa laudata, implere, demum desierat. *HOTOMAN. d. Sponsal. Cap. III.* Postquam adeo ad solius ciuilibis, sed liberioris, negotii naturam sponsalia ipsaque matrimonia viderentur reducta, aegre

4 DE IVRE REPVDIORVM, INPRIMIS

ultra pactorum nudorum indolem Romani ex sponsalibus obligari sustinuerunt. Ea denique licentia per leges probata & firmata erat. Imperatores sine conditione constituerant in *L. i. C. d. Sponsal.* *Alii desponsatae renunciare conditioni, & nubere alii non prohibentur.* Idque Romae iuris viguit, ut repudiorum causas reddere aut explorare haberetur prope nefas, ut adhuc exularet etiam ab harum causarum ventilatione iudicum omnis auctoritas, donec primum ex Christianorum Imperatorum legibus, & imo ex Leonis & Anthemii constitutione, iusta causa excusationis requireretur, ne remittens repudium arrharum duplicatarum, quae post prius sancitam poenam quadrupli sancitae sunt, incurreret dispendium. *L. 5. C. d. Sponsal.*

§. III.

Repudiorum ipsum nomen, atque vis potestasque vocabuli, loquebatur eam, quam designavi, apud Romanos facultatem libere conditionibus sponsalitiis renunciandi. A pudendo quidem dictum repudium voluerunt interpretes, quod repudium fiat ob rem pudendam, uti ex VERRIO FESTVS *d. V. S. Lib. XVI.* tradidit. Quam parum autem puduit Romanos, vel a plurimis sponsalibus refiliisse? BROVVER. *d. Iure Connub. Lib. I. c. 25. §. 4.* Erat repudii vocabulum index facultatis liberrimae, ut luberet, agendi. Ita repudium dicere, mittere, remittere, renunciare, scribere, solius privati arbitrii reputatum, & nullus ibi istisque in vocabulis solennibus publicae auctoritati, & ne quidem priuatis contra hanc libertatem conventionibus locus. Est memorabile, & vix mereatur

tur fidem, quod ne quidem stipulatione poenali, quae in locum eius, quod interest, alioquin succedit, impedi-
 ri potuerit repudium. Sed id aperte liquet ex *L. 34. princ. d. V. O.* In hac enim lege proposito casu *negata valere stipulatio, cum ea non secundum bonos mores sit interposita.* Quasi hi optimi Romae mores essent, secundum quos repudia ita licita & libera facta, vt limitationem nullam ultra admitterent. Diuortiiis aequae apud Romanos priuatorum arbitrio permissis, nil mirum, repudii quasi egregie potestatiuam vocem ad diuortia protentam esse, & repudia a coniuge etiam missa coniugi. Factum quippe generis nomen repudium, & tam diuortium, quam repudium in specie comprehendit *BRISSON. d. V. S. v. Repud.* Ostendunt tamen leges, post generalem vsum vocabu-
 li, etiam singularem & proprium eius sensum, in quo utique repudium sponsae maxime remitti, & solennia illi verba renunciari consueuerant, *Conditione tua non vxor, obtinuisse. L. 2. D. d. Diuort. Et Repud. l. 101. D. d. V. S. l. 191. D. eod. Ill.* *BOEHMER. Iur. Eccl. Lib. IV. tit. 1. §. 136.* Quo in sensu singulari & proprio, vsus doctorum & fori ad praesens vsque tempus repudii vocem retinet. Sed equidem miratus sum, quod, cum sedes noui iuris circa repudia constituti maxime in Canonico iure reperiatur, id tamen vocabulum repudii neque in Decreto, neque in Decretalibus, valde occurrat. Aliis potius nouisque sacrae constitutiones vocabulis vtuntur. Ita *soluere aut dissoluere sponsalia, inualidare ea, separare ab inuicem desponsatos, impedire matrimonium contrahendum,* ceteraque istiusmodi elogia fere sola Decretalibus sunt solennia. *Cap. 1. 2. 22. 24. 27. Et 31. X. d. Sponsal. Et Matrim. Cap. 5. Et 8. X. d. Desponsat. Impub.*

6 DE IVRE REPVDIORVM, INPRIMIS

Enimvero mutati verbi repudii, & assumtarum in Canonibus & Capitulis nouarum vocum mihi haec suppetit idonea ratio. Nimirum posteaquam sponsaliorum renunciationes priuato demum sunt plane exemptae arbitrio, & decretis Ecclesiae ad forum Episcoporum, & certa ratione ipsius summi Pontificis, traductae, visum vti verbis nouo iurium statui conuenientioribus, & Ecclesiastica iurisdictione in hisce causis ex facto fundata dignioribus. Adhuc tamen magis sunt doctores Romani iuris formulis, quasi superstitis priuati cuiusdam arbitrii testibus. Quibus, praemissa quidem illa non inutili obseruatione, & nos eo facilius tutiusque vtimur, quominus, adeo commutato rerum iuriumque statu, subest periculum, vt cuiquam sensus verborum, quem in Pandectis leges prodiderunt, vltra imponat.

§. IV.

Modo in transitu visum est, alia nunc nobis iura, alios mores esse circa repudia, nullumque hodie inuitae sponsae repudium mittere licere, nisi iusta iudici ratio mutatae voluntatis exhibita, atque ab ipso probata, repudiumque decretum fuerit. NICOLAI *d. Rep. & Diuort.* Cap. II. §. 12. Quod recessum est, & cur recessum sit, a Romanarum legum & consuetudinum, nec non liberioris Naturae Iuris, obseruantia, paulo persequi opus est. Licentiosorum vtiq; diuortiorum & repudiorum, nam & naturalis libertas facile tracta in abusum, taedere coeperat, postquam Christianae doctrinae praeceptis Romani imbuerentur. Quibus tum idoneis ex rationibus merito oportuerit repudiis leges scribere, mitto considerare. Sed videantur de hac causa solide disputata.

BOETT.

BOEHMERO *d. l. §. 15. sq.* Nil ut dicam de diuortiis inde coercitis, sane etiam ab eo tempore, quo Christiani Imperio sunt potiti, ad licentiam repudiorum refrenandam quaedam poenae sunt inuentae, ita, ut iustis facta ex causis repudia libere deinceps durarent, sed temere dicta non prorsus essent impunia. NICOLAI *d. l. n. n.* Quadrupli poena cum restitutione arrharum, illa poena fuit ex praecepto legum debita, & ex *L. 6. C. Theod. d. Sponsal. l. vn. C. Theod. Si Nupt. ex Rescr. per. & ex l. vn. C. Theod. Si Prou. Rect.* detrectantibus promissum inire matrimonium imposita. De qua poena egregie multa commemorauit *Ill. BOEHMER. d. l. §. 150.* Sed poena ista deinde per *L. 5. C. de Sponsal. iterum mitigata*, ut supra iam ostensum *§. II. fin.* Unde patet, quam adsueuerit seculum superius libertati repudiorum, & aegre haec libertas legibus contineri passa fuerit. Namque adhuc nondum a debili vi sponsaliorum tum digressio facta est, neque plene iudicum auctoritati in his causis locus factus, quin potius libere adhuc mitterentur dicerenturue repudia. In Francico regno sponsalia eatenus firmiora vel ex antiquissimo aeuo conseruata, quod *§. II.* non esse improbable iudicauit, vel deinceps, Christiano cultu suscepto, reddita, ut ea dissoluere sponso aliter non licuerit, quam honore sponsae reseruato, & poenae loco ipsi pecunia certa a sponso persoluta. *L. ALEMANN. Cap. LIII. ap. BALVZ. T. I. p. 71. Si quis filiam alienam desponsatam dimiserit, & aliam duxerit, componat eam, quam desponsauit, & dimisit, cum XL. Solidis, & cum XII. Sacramentalibus iuret, - - ut pro nullo vitio nec tentatam eam habuisset, nec vitium in illa inuenisset, sed amor de alia eum induxit, ut illam dimisisset, & aliana habuisset uxorem.* Similia habentur in *LL. BALVWAR. ap.*

8 DE IVRE REPVDIORVM, INPRIMIS

ap. EVND. p. 115. additumque: *Et sit finitum inter eos, & postea filiam suam donet (pater) cui vult. Lex SALICA Cap. LXX. solius poenae meminit: Si quis filiam alienam ad coniugium quaeserit, praesentibus suis & puellae parentibus, & postea se retraxerit, & eam accipere noluerit, 11 D. denariis culpabilis iudicetur.* Poena deinde licet aucta usque ad ducentos solidos, quod ex CAROLI M. Capitul. ad An. 814. liquet, praevaluit tamen in Germanico regno receptus libertatis fauor, & hoc sane nondum apparuit isto aevo, soli iudiciali potestati repudiorum dictiones esse assignatas. Quo minus ceteroquin prisca Germani in priuatis domesticisque negotiis ad iudicium recurrere auctoritatem fere ab omni aevo adsueuerant.

§. V.

Quod potestas ciuilis efficere posse ambigeret, tentauit demum Ecclesia, id est Clerus & Sacerdotium, & magis contra repudiorum libertatem, quam vis ciuiliū legū, demum valuit. Nempe ex Iudaicis moribus, quos testatur SELDEN. *d. Vx. Hebr. Lib. II. c. 7. benedictio sponsaliorum* facta moris, primis fere post C. N. seculis. Post alias Patrum sententias, a Dom. BOEHMERO *d. l. §. 152.* studiose collectas, Papa SIRICIVS *in Epist. ad Himerium Cap. IV.* apud HARDVIN. *T. I. Concil. p. 848.* de sponsalium nexu ita sententiam dixit: *De coniugialium violatione requisuisti, si desponsatam alii puellam alter in matrimonium possit accipere? Hoc ne fiat, omnibus modis inhibemus, quia illa benedictio, quam nupturae sacerdos imponit, apud fideles sacrilegii cuiusdam instar est, si ulla transgressione violetur. Doctrinam hanc mirifice adiuuat alia, ex qua iniuriati matrimonii loco*

loco habita sunt sponsalia: quae sententia iam vetustioribus Ecclesiae Patribus adprobata est. Inde magna vis obligandi sponsalibus attributa, ut omnino *in c. 9. C. 27. qu. 2.* vocata fuerit *sponsa coniux a prima fide desponsationis.* Quae inde deductae variae conclusiones? *Vid. BOEHMER. d. l. Sacramenti etiam opinio,* quae tandem indita est matrimonii, haud difficulter sponsalia fecit firmiora et securiora, quod quasi essent initia sacramenti in sponsalibus. Tali ab Ecclesia praestitae operae serius acquiescere Principes, & decreta Patrum, Conciliorum & Pontificum, in vim legum adeo abire permiserunt, ut denique, multum repudiorum imminuta libertate, omnes tales causae soli auctoritati publicae paterent. Quod eo magis fieri potuit, cum Ecclesia, id est, Clerus, causas ac quaestiones matrimoniales ad forum suum traducere, moliretur. Quibus vero id artibus demum sit effectum, dignum memoratu argumentum nunc tamen sicco pede necessario transeo. Sane autem non prius aut magis sponsalia legibus adstricta, & ab ipsis discedendi extremum omnis copia negata, donec Ecclesiastica iudicia occuparunt hanc cognitionem. In quem statum peruenunt quaestiones matrimoniales iam a Seculo IX. Nam ea aetate Papam in Lotharii Regis matrimoniali diffidio cum satis magna auctoritate intercessisse, constat. Episcopi cognitionem de priuatorum sponsalibus eorumque repudiis suam fecere. Sensim ibi ac pedetentim a Clero processum. Secularia iudicia demum prius se exclusa & prohibita viderunt, a matrimonialium diffidorum cum tempore assumpta decisione, quam ab ea se arceri persentiscerent. Si omnino etiam in Germania causae repudiorum ad ciuilia traductae fora, eorum auctoritati

sumum erga sacerdotium studium, quod Germanis quasi proprium durauerat, facile rursus derogare coepit. Quae omnia sub insigni sanctitatis specie passim miris fraudibus transacta sunt. Hodie perstamus in hoc certo iure, vt nulla supersit priuatis a sponsalibus, vel vtraque parte volente, recedendi facultas. Ergo iudicis expectanda vbique sententia, & quae alius, cum praesenti rerum statu, nisi Ecclesiastici iudicis? Hac lege in vniuersum viuatur in Catholica Ecclesia. Principum & illustriorum repudia, ad solius Papae iudicium, cum aliis reseruatis casibus, pertinent. Hand pauca de sponsalibus litigia Papalium Nunciorum iudicia occupant, & ceterae priuatorum repudiorum causae in Ecclesiasticis iudiciis inferioribus terminantur. Adeo nunc exulat omnis secularis potestas a matrimoniorum causis, vt iam diu ne Imperator quidem has Principum causas attentare ausus sit. Qui enim publici doctores iuris reseruatum aliquod Imperatori ius circa Principum sponsalitia & matrimonialia litigia dudum assignarunt, nae istos, quod iuris esse poterat, commode docuisse puto, facti vero propemodum probasse nihil. *Vid. PRAESIDIS Ius Publ. G. Lib. IV. c. 5. §. 15. not. c.* Apud Evangelicos non magis, quam apud Catholicos, priuatis circa dissoluenda sponsalia, & dicenda repudia, arbitriis vel vllus relictus locus est. Repudii nomen etiam apud nos vim suam, secundum ea, quae dixi superius, videtur amisisse. Sunt autem fere in eodem statu inter nos repudiorum iudicia, ac in Catholica Ecclesia. *CARPZ, Jurispr. Confist. Lib. II. t. 10. d. 175. NICOLAI d. Repud. Cap. II. n. 2.* Et concordat *Ordinatio Ecclesiastica ELECTOR. SAX. sub. rubr. Von beyden Confistorien. Tit. Was vor Sachen ins Confistorium gehörig.*

EX IMPLACABILIS CAUSA ODII. n

gehörig. Hoc differt, quod isthic soli Sacerdotes moderentur & regant Ecclesiasticum forum. Contra apud nos placuit quidem causas sacras & matrimoniales a reliquis ciuilibus segregare, & singulari Ecclesiastico senatui iudicandas committere. Quid ibi etiam opinio & persuasio sacramenti, quod matrimonio inesset, & quasi iam sponsalia consecraret, valuerit, non valde moror. Sane tamen in eo actum longe prudentius, quod, non tantum ex communi Ecclesiarum nostrarum obseruantia, soli viri Politicarum rerum peritia pollentes in isto senatu fungantur directione: ad quem statum proxime etiam, prouidentissima Potentissimi Regis nostri cura Vitembergense consistorium plenius restaurauit: sed etiam quod sacris senatibus iure omni Politici assessores, qua primarii iudices, intersint. Etenim Theologos simul iudiciis istis interesse, consultum recte visum est. Idque seruatur hodie, non ex minimis rationibus. At necessitatem iuris dum asseruerimus in Theologorum assessura hisce in iudiciis, plurimum, saltem quod ad causas matrimoniorum & sponsaliorum litigiosorum attinet, falleremur. De quibus sane Politici viri aeque sanum, & diuinis humanisque legibus conueniens, iudicium formare didicerunt, aliter ac in hisce Papalis curia delirauit quondam, & cum ea non pauci nostratium doctorum eundem errorem errarunt.

§. VI.

Repudium quid qualeque sit? cum eius hodiernum iure stabilitum iudicium ostenderit, adhuc definire necesse est. Namque repudii ipsius rationes probe exploratas habere conuenit, antea quam firmum de eius potiori

tiori causa ex odio implacabili oriunda iudicium statuitur. *Repudium*, hodierno iure esse censeo, *firmorum sponsalium ob iustam causam, siue altera parte invita, siue utraque consentiente, factam dissolutionem*. Repudium utique praemittit firmum ius ex sponsalibus iam acquisitum, Repudiantur ea enim tantum, quae iam sunt delata. *L. 1. §. 7. D. d. Success. Ed.* Nec repudiare quis id potest, quod, si velit, habiturus non est. *L. 137. D. d. R. I.* Ita omnino iure Romano veteri, cum solius privati arbitrii repudia essent, sponso sponsaeue opus non fuit formalibus repudiis, cum sponsalia vel essent ipso iure nulla, scilicet metu, errore, dolove extorta aut procurata, vel etiam cum essent infirma. Quod hodie praesertim locum habet in iudicio de repudiis. Cum enim quaedam sponsalia sint ipso iure nulla, quippe quae nunquam constituerunt, dissolui non possunt, sed modo irrita & nulla a iudice declarantur. Quod poterat locum habere, dum sponsalia clandestina & sine consensu parentum fuerint contracta, non aequae, si sine testibus, quae ceteris paribus non sunt nulla, aut inualida. *Perill. Dom. DE BERGER. Oecon. Iur. Lib. I. tit. 3. §. 4. p. 95.* Porro etiam, quae infirma sunt sponsalia, redduntur irrita, non solvuntur repudio. Haec locum potissimum habere constat, in repudiis ex capitalis inimicitiae causa decernendis. Siquidem haec causa non ventilandis momentis opus habet, cum nullitas aut infirmitas sponsaliorum aliunde appareat. Quando autem alioquin sunt firma sponsalia, tunc impugnari, & demum probe cognita re ex dicta causa dissolui possunt. Nihil interest, sintne haec sponsalia firma, de quorum diremptione agitur, pura aut conditionata. Nam etiam, dum pendet conditio, non sunt

sunt extra obligationem partes. Et potest a iudice peti istorum conditionatorum sponsaliorum solutio, cum subortum odium manifestet, male actum iri cum partibus, dum conditione impleta cogi ad matrimonium ineundum debeant. An & quid respectu repudiorum referat, quod solent vulgo sponsalia distingui in sponsalia de praesenti, & de futuro? de ea quaestione infra adhuc locus dicendi. Fit plerumque inuita altera parte sponsaliorum in iudicio dissolutio. Fac enim, post celebrata firma sponsalia alterum alteram iusta ex causa impensiori odio prosequi occipere. Ibi odii causa adprobata, repudio statuendo nil obstabit, quod detrectet persona odio digna conditionem quaesitam dimittere. Interim & casus existere potest, vbi, consentiente parte vtraque, ob mutui odii allegatas causas, iudex iuste de repudio statuere valeat. Sane non inde video rationem, cur iuxta doctrinam III. BOEHMERI *Iur. Eccl. Lib. IV. tit. 1. §. 146.* a repudiorum definitione plane exulare debeat partium dissensus aut consensus merito. Id enim quodammodo ingreditur formam iudicii de repudiis. Neque BROWERO *d. Iure Connub. Lib. I. c. 25. §. 5.* assentior, quod ideo vtriusque partium consensus definitio non meminisse debeat, quia, cum ex amborum mutato affectu a sponsalibus receditur, non proprie repudium remissum, sed spontanea contractus in irritum deductio facta sit. Haec enim ratio Romanum ius sapit, non nostrum, quod, vel vtraque consentiente parte, non sinit sine sufficienti causae contentione & publica iudicis declaratione repudium procedere. Iusta causa nostro iure, eaque non alleganda modo, sed & probanda, praemittitur, cum iuste in iudicio debeat aut possit constitui de

14 DE IVRE REPVDIORVM, INPRIMIS

repudio. Siquidem haec bina sunt, in quibus a Romano iure recessum, quod primum repudia a iudiciali sola potestate dependere, deinde quod causa iusta exquiri atque examinari coeperit. Sed de iustitia reliquarum causarum, quas doctores afferunt, & de quibus mirum in modum controuersantur, hic nihil praeterea commemorare attinet. Verum continuo festino ad solum istud exponendum ius, quod obrineat, dum siue pars vna, siue vtraque, ob odium implacabile ad obtinendam repudii sententiam prouocet.

§. VII.

Remouenda est ante omnia eorum sententia, qui prorsus negant, in iudicio locum esse dissoluedis sponsalibus, ex sola capitalis odii causa adducta in medium. Quid enim de iure repudiorum ex hac causa manantium sollicitus ero, nisi constet de eorum non prorsus deneganda iustitia? Negat praeter ceteros MOGGIVS, quem sententiae huic dabo patronum, *d. Sponsal. Cap. II. tb. 4.* villos in toto iure occurrere textus, quibus fuerit potestas iudici facta, ex capitalis inimicitiae causa sponsalia dissoluere. Cum sponsalia de praesenti a vero matrimonio per *cap. fin. X. d. Sponsal. & Matrim.* vinculi respectu parum nihilue differant, esse inde expeditum, ob implacabiles inimicitias partium locum non esse discernendis repudiis, quod sane constet, nunquam matrimonium ex tali causa iuste separari. Enimuero nec prorsus deest iustitia causae contra ipsum matrimonium ex implacabili odio productae. Nec, dum istud mittamus, ceteroquin ab eo, quod in matrimonii separandis minus attenditur, ad sponsaliorum rationes valet consequen-

EX IMPLACABILIS CAUSA ODII. 15

frequentia. Sponsaliorum directio fit potius ex variis
 frequentibusque causis, quae minime, dum est contra-
 ctum matrimonium, ultra curantur. Producit & expli-
 cat egregie III. BOEHMER. d. l. ff. 161. verba Pontificis in
 Cap. 2. X. d. Sponsal. & matrim. Praeterea hi, qui de ma-
 trimonio contrahendo pure & sine omni conditione fidem de-
 derunt, commonendi sunt, & modis omnibus inducendi, ut
 praestitam fidem seruent: si autem se ad inuicem admittere
 noluerint, ne forte deterius inde contingat, ut talem scilicet
 ducat, quam odio habet, videtur, quod instar eorum, qui so-
 cietatem interpositione fidei contrahunt, & postea eandem sibi
 remittunt, hoc possit in patientia tolerari. Ex iis, quae
 sobrie Pontifex sensit, solis satis refutata est MOGGII
 sententia, & frustra sunt, quae contra insignem textum
 dubia porro ab eo adducuntur: solide ostendente eo-
 dem, quem modo laudavi, Dom. BOEHMERO d. l. ff. 167.
 Nam diserte Pontifex permittit atque suadet iudicibus,
 ut potius, apparente grauioris odii causa, dissolutionem
 sponsaliorum fieri patiantur, quam ut tristibus euentibus
 suppedirent occasionem. Textus ille praeterea de spon-
 salibus de praesenti ex Canonici iuris sensu loquitur. In-
 de cum re vera doctores nostri ea sponsalia vocent de
 praesenti, quae iuri Canonico vocantur de futuro, plane
 patet, longe magis in nostra sponsalia quadrare illam
 Pontificis decisionem, quam omnino de sponsalibus,
 quae ibi ipsi matrimonio sunt aequalia habita, proferre
 nullus dubitauit. Quod MOGGIVS adducit, quasi con-
 sensus faciat matrimonium, non concubitus, nihil id iu-
 stitiae repudii obstat. Differre enim inter vtriusque
 consensus, qui vel sponsalia comitatur & fundat, vel ve-
 rum inducit matrimonium, rationes constar, indeque
 omnino

omnino diuersos alterutrius consensus in iure effectus promanare. A MOGGIO frustra prouocatum ad auctoritatem diuini edicti: *Quod DEVS coniunxit, vos meae creaturae non debetis dissoluere.* Siquidem & ipsa res loquitur, Christum non de contrahendo, sed de contracto matrimonio illud praeceptum suis dedisse, nec de sponsaliorum, sed de coniugii, validitate quaesitum respondisse, & idem fusius declarauit STRYK. *d. Diff. Sponsal. Cap. III. ff. 22.* Vt nihil addam de commonstrata diuersitate sponsalicii consensus & matrimonialis. Indequem demum futilia sunt iuris Brocardica, quod iura loquentia in vno, locum quoque habeant in altero, quod quae in termino prohibita, prohibeantur etiam in via, & si quae ad nostrum argumentum alia illepide applicari velint. Partes adeo auctorum negantium repudiorum ex odii causa iustitiam, cordatiores doctores iam dudum deseruerunt. Et quidem alii doctores adhuc sine sufficienti distinctione de quaestione nostra disputarunt, quod merito vero alii vitarunt, & affirmatiuam, non tamen sine idonea cautione adiecta, solide optimisque rationibus adstruxerunt. Quod breuiter indicatum, plenius mihi persequi haud vacat. *Conf. Perill. Dom. DE BERGER. Oecon. Iur. Lib. I. tit. 3. ff. 7. B. BEYER ad CARPZ. Lib. II. def. 176. p. 125.*

§. IIX.

Quod si nunc plane pleneque expeditum est, non generatim deesse iustitiam, si quae repudia ex capitalis odii causa allegata & probata per iudicem decernantur, videndum porro, quo iure hodie, & maxime in foro Evangelicorum, regatur ista disceptatio? Parum ibi praesidii

EX IMPLACABILIS CAUSA ODII. 17

fidii ex civilibus legibus, quae vix aliquantisper, ita vt
superius monstratum, coërcuerunt repudiorum licen-
tiam. Sane vero quam maxime pronae sunt istae leges
ad causas odii fere quascunque attendendas. Igitur iu-
dex, siue sequatur naturalis, siue civilis iuris, solas ra-
tiones, parum habebit, quod moretur, habilibus ter-
minis positis, suam sententiam. Status Romae primae-
vae, ac vetustissimae Germaniae, a me superius laudatus,
pactorum fideique summa religio Germanicae nationi
quondam quasi propria reputata, (*Vid. ap. TACITVM*
Annal. Lib. XIII. c. ap. 54.) denique monita praeceptaque
Ecclesiae antiquioris, poterant forsitan cautiorem red-
dere iudicem, ne sine sufficienti cura iudicium prope-
raret, nihil ceterum ista etiam iuris certi expeditique
inferunt. Quid ita? Ad Canonici iuris tradita iudex
confugiet. Iterum ibi auctoritate *Cap. 2. X. d. Sponsal.*
paulo ante propositi, ablegabitur potius ad patientiam &
tolerantiam, & arcebitur a seuerioribus decretis. Nec
iudex in Ecclesiasticis Ordinationibus Euangelicorum sibi
in decernendo ob implacabile odium repudio manus
valde reperiet ligatas. Obseruantiam iudiciorum Eccle-
siasticorum, & crebra praeiudicia, pro capitali inimici-
tia contra sponsalia pronunciandi potestatem firmare ac
stabilire deprehendet. B. BEYER. *ad CARPZ. Lib. 11.*
def. 176. Et hoc demum est, quod doctores communi
suffragio asserunt, cum ius quodcunque fere magis fa-
ueat repudiorum ob odium permissioni, quam repugnet;
arbitrio discreti iudicis hoc dirimendorum ex odii causa spon-
saliorum negotiorum committendum esse, ex rerum circumstan-
tiis sumturo argumenta. Vt post SANCHEZ. *d. Matrim.*
Lib. 1. disp. 62. n. 3. bene monet BROWER. *d. Iure Connub.*

C

Lib. I.

18 DE IVRE REPVDIORVM, INPRIMIS

Lib. I. c. 25. n. 9. Vid. etiam de hac causa CARPZOV. *Lib. II. Jurisprud. Eccl. d. 176.* BEYER. *ad CARPZ. d. l. def. 175. Perill.* DE BERGER *d. l. ff. 7. Ill.* BOEHMER. *Eccl. iur. Lib. IV. t. 1. §. 165. & 168.* *Leguleiorum est, extremum laudatus Auctor addit, verba textus, in hac causa, ultra requirere aut urgere, ubi sufficiens iuris ratio, quia iurisprudencia perficitur, adest.* Ergo Ecclesiastici potestas iudicis, haud fecus in Catholicorum, quam Evangelicorum terris, re vera in nostro negotio certa lege non continetur, sed plane fere redacta est ad formam arbitrii, quod ea quidem prudentia moderari convenit, quam ceteroquin iudiciis arbitrariis lex & ratio praescribit. Et ut arbitraria priuatorum repudia coërcere, & iudiciali auctoritate firmiter continere, publicae salutis, & ordinis in re publica conseruandi, adprime interest, ita tamen forsitan magis peccaret iudex in seueriori causarum pro repudio adductarum examine, quam in earum benigniori, quae & ratione & lege sustinetur, aestimatione.

§. IX.

Inquirendum est porro in aliquod fundamentum circumspectae cognitionis & decisionis iudicialis in sponsalium ex causa odii capitalis separatione expositulata. Laudo cum *Illustr. BOEHMERO d. l. §. 168.* generalem a *BROWERO l. cit. n. 9.* propositam regulam, tum esse repudio locum, quoties post constituta sponsalia eiusmodi obuenierit incommodum, quod repudiantem, si praescisserit, haec sponsalibus nuptiis sine dubio deterruisset. Promissio enim honesta quaeuis tacitam conditionem complectitur, *Rebus sic stantibus*, quam nec in sponsalibus exulare fas est. Si quidem Pontifex omnino iuramenta matrimonialia ita inter-

interpretatur, vt non teneant, si quid commissum, quod iuramentum excepisse videatur. *Cap. 25. X. d. Iureiur.* Si ergo tanti superuenientis odii causa suppetat, quae si praeuisa fuerit, nunquam sponsalia contracta forent, iustam eam repudii causam esse firmiter constituo. Quo maius scilicet incommodum ex subsequente matrimonio metuitur, eo, quod istud indissolubile est, magis praecauetur, ne in illud mala gratia partes adigantur. Vt praeterea in reliquis sponsalibus, quae vocant, conditionatis, hac cessante conditione, sponsalia vtrique pereunt, sic quo minus iudex tacitae conditionis effectum rite aestimare, & ex eo sententiam repudii capere queat ac debeat, dubium longe minus relinquitur.

§. X.

Odium quid sit, ex quo soluendis sponsalibus iusta nasci queat causa, declaratione multa vix eget. CICERO in *Tusculanis* odium vocat *iram inueteratum*, & paulo deinceps *discordiam ira acerbiozem, in timo odio & corde conceptam*. *Implacabilis iracundia* idem apud CICERONEM est, quod nobis *implacabile odium*, istudque ille appellare consuevit *capitale odium*. Sane inde egregie pater, quod, cum amoris fundamentum sit animorum consensio, & ex amore vterque sexus ad contrahenda sponsalia conueniat, rursus plures euenire queant causae, ex quibus desponsatorum animi iterum dissideant, & ad separationem sponsaliorum, vel vtrinque, vel altera pars singulatim, tendant. Odii vtrique ortus primus ex ira, quam alter contra alterum concipit. Prior gradus odii ex ira manantis est id, quod Romanae leges vocarunt *fribusculum*, & alioquin *iurgium*. Quae vocabula quidem in Roma-

no iure frequentata, si quando inter coniuges ortae sunt
dissensiones, ad diuortium exiturae. Modo *fribusculum*,
aut, quod alii malunt legere, *frigusculum*, (*Vid. BARN.*
BRISSON. d. V. S. v. Fribusculum) intercessit inter con-
iuges; modo illud iterum quieuit. *L. 32. §. 12. D. d. Donat.*
inter V. & Vx. L. 31. D. d. Iure dot. l. 27. D. d. Pactis dotal.
Nil refert autem, si inter desponsatos etiam subinde istius-
modi *fribusculum* ex ira suboriri, experientia teste, asse-
ram. Hoc vero *fribusculum*, an ad repudium & spon-
saliorum dissolutionem impetrandam vlllo casu queat suffi-
cere? haud inelegans quaestio est. Qui negant omnino,
capitalem inimicitiam desponsatorum iustam esse repu-
dii causam, quin illi maxime repugnabunt, quo minus
ex *fribusculo* iudex contra sponsaliorum validitatem vn-
quam pronunciare audeat. Facilis inde, inquit, re-
ditus ad animorum reconciliationem, tum inter coniu-
ges, & quidni inter desponsatos. Hanc in isto casu
reconciliationem discretus iudex omnino opera omni
tentare ac moliri satagat. Cum repudiorum licen-
tiam ius nostrum arcte constringat, & aegrius locum fa-
ciat capitali odio in repudiis decernendis, aequae for-
sitan dubitem, *fribusculum* posse causam repudii fi-
ri. Sed suppetunt tamen rationes, quibus inducatur
quandoque iudex, vt ipsas adductas ex *fribusculo* ra-
tiones, si videantur capitale odium olim inter con-
iuges portendere, non negligat, sed probato demum
repudio ingens futurum malum prudenter auertat. Id
fuit quodammodo ex regula §. IX. proposita & adpro-
bata. Sane *BROWER. d. Iure Connub. Lib. 1. c. 25. n. 56.*
eo magis in hanc sententiam migrat, cum vel solo omni-
no mutuo consensu apparente, posse & debere iudicem
facilem

facilem esse in soluendis sponsalibus euincat. Vnde & negauit, in isto casu repudio proprio opus esse, in quo quidem *f. VI.* dissensi, & ipse in iis, quae sequuntur, Auctor paulo mitigauit suam sententiam. *Quid ergo?* inquit. *Possuntne tamen, interposita magistratus auctoritate, ex mutua consponsorum voluntate sponsalia dissolui? Ita iudico, & ita olim Synodus Dordracena decreuit. Nec video, cur adeo difficiles quidam sint, ut hoc negent: etenim licet quid de natura finis sui participent sponsalia publica, matrimonia tamen non sunt, sed via duntaxat & gradus ad nuptias; ut Deus nondum coniunxisse dici possit inexplicabili nexu, qui sponsos duntaxat sunt coniugii futuri. Deinde & melius est, mutato affectu utriusque consponsi, si infelix credatur futurum coniugium, ut sinat magistratus distrahi sponsalia, quam ut cogat inuitos nuptias perficere, distraendas postea forte vel diuortio, vel lectuli & mensue separatione.* Quam doctrinam BROWERII laudat probatque III. BOEHMER. *Iur. Eccl. lib. IV. c. 1. §. 162.* Vnde si vel tribusculum inter desponsatos ad plenam animorum dissensionem tendere coeperit, posse inde repudio, sed tamen nunquam nisi publica auctoritate decernendo, occasionem nasci, & ipse concludo. Firmat hanc sententiam insigne iudicium Inelyti Dresdensis Proto-Synedrii a B. BEYERO ad CARZ. *Iurispr. Lib. II. d. 176.* In casu ibi proposito sponsa, ne vlla quidem idonea ratione red- dita, testata odium in sponsum, & animi plenam ab eo auersionem. *Causa dubitandi egregia, quo minus petito repudio fieret locus, suppetebat, quod essent sponsalia publica solennia, atque pura, nullaque appareret sponsae coactio, nec illa rationes redderet cuiusdam rite concepti odii, potius appareret, a sola matre deinceps*

inductum & persuasam adhorrere a contrahendis nuptiis. At praeualere pro repudio decernendo firmiores decidendi rationes, quas praestantis praedicii gratia dabo in vernacula. Dennoch aber und diemeil die Braut einmahl einen unversöhnlichen Haß und Feindschafft auf den Bräutigam geworffen, dergestalt, daß, alles Zuredens und Remonstrivens ungeachtet, sie mit ihm nicht ausgehönet werden können, diemnach eine unglückliche Ehe zu besorgen, auch sonst dergleichen Inimicitiae capitales pro causa repudii sufficienti pflegen geachtet zu werden; Als erscheinet hieraus, daß gestaltten Sachen nach, diese zwischen U. R. R. und J. B. D. getroffene Sponsalia hinfiederum zu cassiren, auch beyden Theilen sich anderweit Christlich zu verehligen zu verstaten und nachzulassen.

§. XI.

Odium ex ira desponsatorum proveniens, altiores cum radices egit, in regula sane non debet vacare idoneis, quas iudex caute examinet atque expendat, rationibus & causis. Quae modo nunc allata sunt, potius pertinent ad notabilem exceptionem, quam ad ius aliquod firmum stabiliendum. Ceterum odium esse potest aliud simulatum, aliud verum. Simulato odio valde propinquus ille, quem proposui, casus exstitit. Sed fuere tamen rationes, ex quibus demum simulationis species evanuisse visa est. At magis simulatum odium apparet, quando constat, sponsae matrimonii melioris spem affulisse. Tum, licet splendide a sponsa concepti odii rationes instruantur, prudens tamen iudex haud difficulter obductas discutiet nebulas, & ex vere simulato odio repudium procedere non patietur. Quod in simili causa mandata Pontifex

EX IMPLACABILIS CAUSA ODII. 23

tifex *Cap. 28. X. de Sponsal. & Matrim.* Verum, nec
 simulatum, odium illud est, quando manifesto constat de
 odii iustis rationibus. Eae variae possunt esse, quae par-
 tim omnino tendunt ad nullitatem sponsaliorum modo
 in iudicio declarandam, nec adeo propria repudii senten-
 tia indigent. Vid. §. VI. & confer doctrinam III. BOEHMERI
d. l. §. 183. Fac esse metum sponsae iniectum, ut sponsalia
 iniret, probatum. Fac sponsam minis, verberibus, aspe-
 risque aliis remediis, vel ab ipsis parentibus, coactam, ut
 promitteret nuptias. Pone etiam insigni errore dece-
 ptum siue sponsum, siue sponsam, in sponsalia consensisse.
 Vtique illo nefario errore patefacto, qui si patuisset an-
 tea, nunquam, ut sponsalia celebrarentur, passurus fuis-
 set, odium ut maximum oriatur, necesse est. Quod
 odium operatur, ut iudex nihil habeat, quod moretur
 diremptionem sponsaliorum, cum ex tali errore serius de-
 lecto omnino matrimonii ex nullitatis capite dissoluen-
 dis nascatur occasio. Idem omnino dicendum de odio,
 ex metu & coactione ad sponsalia siue sponsi, siue spon-
 sae, resultante. Iudex probato hoc iniecto metu, coa-
 ctioneque declarata, eo minus dubitat sine mora spon-
 salia nulla irritaque declarare, cum iterum omnino ma-
 trimonia recte solvantur, metus, coactionis, indeque con-
 tinuati in ipso matrimonii odii, probatis rationibus. Ita
 Consistorium Virembergense Mens. Iul. 1724. contra ma-
 trimonium, ex capite inflicti a matre metus, indeque
 post nuptias flagrantissimi odii, pronunciauit sententiam
 verbis sequentibus: *Daß die zwischen Beklagten und Klä-
 gers Principalen getroffene Ehe, gestalten Sachen nach,
 und in Ansehen, daß diese ihren freyen Willen nicht darit
 Begeben, sondern von ihrer Mutter dazu gezwungen wor-
 den,*

den, vor null und unbindig zu erkennen, inmaassen wir sie hiemit dafür erkennen und erklären. *Et in negotio alioquin adprime cognito supersedeo doctorum & praeiudiciorum ampliori citatione. Vid. tamen CYPRAEVS d. Iure Connub. Cap. XIII. s. 14. sequ. & NICOLAI d. Repud. Cap. II. n. 14. sequ.*

§. XII.

Causae odii, quae nullitatem sponsaliorum non produunt, sed iudiciali auctoritate repudium dictandum prouocant, tot passim occurrunt, vt frustra iis ordine percontandis immorer. Igitur de quibusdam casibus singularibus & praeiudiciis modo afferendis laborabo. Est utique iustissima odii causa, quando sponsus post rite celebrata sponsalia percontat, se a sponsa contemptui haberi, & eam aliorum familiaritate suspecta uti frui. Non id poscet iudex discretus, vt sponsus manifesta indicia admittat a sponsa fornicationis producat & probet. Sed ipsi sufficet, dummodo pateat, admodum licentiosus moribus post sponsalia sponsam vixisse. Magnum ipsi momentum ad sponsalia dirimenda praebabit, si sponsus fuerit vir grauis, conditionis honestioris, maxime si sit Clericali ordini adscriptus, cuius vita & familia merito toti gregi debet esse pro exemplo. Is casus Consistorio Vitemb. ante annos aliquot oblatu. Clericus quidam celebrauerat sponsalia publica. Postea quidem, sero nimis, sensit, sibi multa de honestate & fide sponsae credenti turpiter illusum esse. Rumores varii ad ipsum delati licentiosae a sponsa actae vitae, & profus alienati eius ab ipso animi. Quid ageret nescius, protrahit & extrahit promissas nuptias, & vt posset liberari
ab

ab imminente periculo, omni opera nititur. Sponsa morae impatiens vrget sponsum, dissimulat animum infidum, & cum ex nuptiis sequuturis amplius pallium forte libidini suae quaereret, sponsum denique coram Ecclesiastico senatu conuenit, & vt ad nuptias iudiciali sententia cogeretur, contendit & eo adspirauit. Post acta multa transacta, non visus adhuc satis, & aegre semiplene Clericus probasse exceptiones odii sui contra sponsam concepti. Ergo, quod res videretur mali exempli, si firma alioquin sponsalia dirimerentur, maxime cum sponsus esset in vita Clericali constitutus, pro matrimonio potius, quam contra illud, pronunciare decreuit Viteimb. Consistorium M. Sept. 1721. Adeo haud leuibus ex rationibus sponsae dictare placuit purgatorium hac formula: Würde Klägers principalin, nach vorhergehender scharffen Verwarnung für der schweren Straffe des Weineyds, sich vermittelst Eydes reinigen, und dass sie sich weder mit dem Studioso N. N. noch dem vormahligen Stadt-Schreiber N. N. fleischlich vermischet, und Unzucht getrieben, schwören, inmaassen ihr vor allen Dingen zu thun oblieget, so hat Beklagter dasjenige, so er zu bescheinigen sich angemaaßet, nicht beybracht, derowegen derselbe, nach Inhalt des vorhandenen Rechts: kräftigen Urtheils, mit ermeldter Klägerin die Ehe, vermittelst Priesterlicher Copulation, zu vollziehen schuldig. At licet Leuteratione reiecta, prouocauit grauatus ea sententia Clericus ad Potentissimum, &, rectius deductis iustissimis sui odii in sponsam concepti rationibus, allatis etiam pluribus testimoniis, ac adeo causa sua fauorabiliori reddita, obtinuit demum in Supremo Dresdensi Iudicio Prouocationum reformatoriam & a sponsalibus duplicem

D

abso-

absolutoriam: M. Augusto 1722. & M. Januar. 1723. for-
 mulis hifce: Würde Appellantens Principal vermittelst
 Eydes erhalten, und daß er zu der Zeit, als er sich mit N. N.
 in ein Ehe: Gelöbniß eingelassen, von einer unanständigen
 und verdächtigen Conuersation derselben mit Manns-Per-
 sonen keine Nachricht, noch Wissenschaft gehabt, solches
 auch, und insonderheit dasjenige, so er ---- diesfalls
 angeführet, erst dazumahl in Erfahrung gebracht, und
 weder zur Zeit des fol. und des fol. eröffneten Urthels ge-
 wußt, sowohl solches gefährlicher Weise nicht angegeben noch
 erdichtet, und die Zeugen, davon etwas anzulagen, be-
 redet und verleitet, sondern daß solches gegründet seye, ge-
 wiß glaube, in gleichen deswegen ** eine wahrhafft-
 te Auerfion und Abscheu gegen sie habe, schwören, so
 ist wohl appellirt, und Apellatens Principalin zu dem
 --- erkandten Eyd ferner nicht zuzulassen, jener auch nun-
 mehro mit ihr die Ehe vermittelst Priesterlicher Copula-
 tion zu vollziehen nicht schuldig. B. N. W. Daß es, ein-
 gewandter Leuterung ungeacht, bey unserm jüngst-eröffne-
 ten Urthel billig bleibet: B. N. W. Quem casum libuit
 ex ipsis Actis eo curatius exponere, quoniam, vtut Con-
 sistorium Vitemb. primum pro statu actorum iuste iudica-
 uerit, prudentissimis sane rationibus deinceps placuit,
 pro repudii ex capite odii impense postulati iustitia cura-
 tius exquisita diuersam ferre sententiam.

S. XIII.

Potest contingere, vt sponsus literas sponsae inter-
 cipiatur, ex quibus, quam male sponso, cui nubat, cupiat,
 patescat. Vnde quin iustissima odii causa resulter, nemo
 cum ratione dubitat. Casum istiusmodi *Illustr. BOEH-*

MER.

EX IMPLACABILIS CAUSA ODII. 27

MER. *In. Eccles. Lib. IV. tit. 1. §. 169.* exposuit, ubi sponsa, post inita cum veterano quodam sponsalia, inveni-
 cuidam, in illius mox speratum obitum, pendentibus
 adhuc sponsalibus, matrimonium futurum promisit, &
 captavit adeo mortem sui sponsi. Quid ibi aliter iuste
 pronunciauerit iudex, quam cum tanta perfidia non pos-
 se non sponsi odium haberi pro iustissimo, & sententiam
 repudii iure meritoque exposcere? Ita testatur Auctor,
 se in casu commemorato absque vlla haesitatione pro re-
 pudio admittendo respondisse. Quod solide rationibus fir-
 matum responsum, vt euoluatur & legatur, vtiq; inter-
 est. Addit Ill. Auctor, inter rationes decidendi, *in omni*
desponsatione tacita subest conditio, si sponsa in legem connubii
non peccauerit, nec contra regulam desponsationis venerit, quo
facto etiam iurata sponsalia dissoluntur. Cap. 25. X. d. Iureur.
 B. STRYK. *d. Diff. Sponsal. S. II. §. 27. p. 70. fin.* Neque tantum
 illa fidem sponsaliam frangit, quae stuprum patitur, sed etiam
 quae fidem alteri in casum mortis dat. Arg. *Cap. fin. X. d.*
eo, qui duxit in matr. quam poll. adulterio. Ex quibus ratio-
 nibus quaedam a me anteoccupatu sunt §. IX. Iterum
 iusta odii causa, si exempli causa sponsus sponsam minis
 verberibus excipiat, si graui eam effecerit iniuria, si
 tam imperiose eam tractauerit, vt mancipii instar eam
 in posterum habiturus videretur. BOEHMER. *d. l. §. 163.*
 BRVKNER. *Decis. Matrim. Cap. I. n. 59. p. 53.* Qui ex-
 tremum laudatus Auctor *d. l. p. 72.* duplex praecudicium
 addit, quod ob iniurias grauiore in Fridensteinensi Con-
 sistorio sponsalia dissoluta sint. Addita sequens deci-
 dendi ratio: *Quia postea inter actorem & ream, eiusque*
matrem, * occasione sermonum aculeatorum & suspectorum,
* diffensiones & rixae ortae sunt, per quas tandem * animus
 D 2 reac

reae ab actore plane abalienatus est, ita ut promissis stare, & coniugium consummare renuerit: & postea: Exacerbatio & abalienatio animorum semper creuit, adeo ut rea aliquoties dixerit, se mori malle, quam cum actore viuere: denique addita clausula: Consideratione harum & aliarum circumstantiarum sponsalia inter has personas vi huius sententiae rescinduntur. Quo pertinet alia ab eodem Auctore p. 73. producta sententia: Quamuis sponsalia in se rata sint, ex circumstantiis tamen apparet, quod propter rixas & verbera inter contrabentes reciprocata in posterum pacificum coniugium non sperandum, sed maiora subinde mala metuenda sint. Quapropter sponsalia haec inter eos rescinduntur, & utrique parti alia coniugia ineundi facultas datur. Perill. Nob. Dom. DE BERGER Oecon. Iur. Lib. 1. tit. 3. §. 7. p. 110. Semper satius esse, prouide & prudenter docet, sponsalia ex causa eiusmodi inimicitiarum dirimi, quam cum metu infelicis matrimonii consummari: addito: Quam sententiam hodieque Consistoria Ecclesiastica diligenter sequuntur. Ita F. Viremb. respondit M. Nou. 1701. Huc pertinet contentus sponsae, & sollicitatio nouorum sponsaliorum, wenn der Bräutigam sagt, er schiere sich nichts um die Braut, verlangte sie auch nicht, hätte schon eine andere, ingleichen N. zu N. abgeschicket, und diesen um seine Tochter zur Ehe anhalten lassen. Ita Consistorium Viremb. pronunciauit M. Iun. 1710.

§. XIV.

Forfitan odium inter desponsatos resurgit inde, quando sponsus atrox crimen commiserit; ideoque delictum istud grauiissima infamique poena luendum fuerit. BROWER. d. Iure Connub. Lib. 1. c. 25. n. 38. Non cogenda est puella infami nubere, quae sibi inegrae famae sponsum despondit,

dit, cum bonum nomen vitae comparandum, & civilis vita aestimandum sit, quod viro honesto magis in pretio habetur. quam ipsa, quam vivimus, vita. Distinctione quadam criminum vsus quidem CARPZ. *Lib. II. Jurispr. Confess. Lib. II. def. 178.* & fere in eo fuit, vt argumento *Cap. 2. X. d. Divorz.* quod matrimonium ob mariti crimen non dirimatur, negaret in criminibus fustigatione minoribus repudium sponsaliorum habere locum. At recte refutavit eum *III. BOEHMER, d. l. §. 180.* non ad criminis qualitatem, sed ad iustam odii inde suborti causam, sponsaliorumque intentionem, respiciendum esse communifrans. Et quod reperiō, B. BEYER. *ad CARPZ. d. l. differte*, adductus praedictis quibusdam, commemorat, CARPZO VII doctrinam in Consistorio Supremo non probari, sed quaecunque delicta infamiam contrahant, ea pro iusta repudiorum causa utique haberi. Cuius decisionis ratio nulla aequior, quam quod iustum sit odium, quod contra delicta exerceatur. Odio coniugum potest esse causa iusta, & adeoque repudio locum facere, alterius partis admissa fornicatio. Quae an ante, vtrum post sponsalia, facta sit, si modo demum alteruter post sponsalia in istiusmodi notitiam facti peruenerit, habetur perinde. Negat quidem *III. BOEHMERVS l. cit. §. 181.* hanc odii causam exaudiri, cum vterque desponsatorum fuerit in pari reatu. Contra SANCHEZ. *d. Sacram. lib. I. disp. 55. n. 9.* non vtrobiq; aequale damnum adesse, & ita compensationem iniquissimam fore, statuit. At si fiat, vt vterque desponsatorum mutuū odium contra se inuicem ex tali causa conceperint, nae fecerim vtrique magis cum SANCHETZIO, saltem praegnantibus circumstantiis rei simul vrgentibus.

§. XV.

Quid si sponsa conqueratur, sibi a sponso stuprum inferri tentatum, aut omnino illatum, indeque infensiori odio sponsum ea prosequatur? Et hanc causam odii a iudice non reprobendam, saltem repudio locum faciendum, cum honestioris famae sponsa fuerit, constituo. Quem casum praecudicio firmare mihi quidem non datur. At ratio §. IX. adducta, pro hac etiam stat causa. Si sponsa stuprum passa, vel ante contracta sponsalia, quod sponsum nesciat, maxime vero post sponsalia, quo minus ea omni iure separentur, nulla subest dubitatio. Et ita doctores, multaque praecudicia habent. CYPRAEVS *d. Iure Connub. Cap. XIII. §. 48.* Et BRVCKNER. *in Decis. Matrim. Cap. 1. n. 60. p. 54.* repudium a iudice decerni constituit, *ob fornicationem sponsae praesumptam, licet sufficientibus coniecturis non fuerit probata.* Cuius decisionis plures doctores patronos laudat. Enim vero ponam casus, quando sponsa ab alio rapta ac vitiata fuerit, an sponsum praetense odii capitalis argumento erit audiendus? Vtroque casu iudex dabit operam, ut sponsum dehortetur, ne hoc sponsae infortunio a fide data dimoueatur. Sed sponsum nolens, & professus odium erga sponfam, si ea omnino vi fuerit compressa, a repudio nulla sententia arceri potest. Ita Toletanum Concilium sanxit in *Can. 33. C. 27. qu. 2.* & item in *c. 34. C. ead.* Quod si rapta quidem, non vi compressa sponsa, doctores dubitant sponsum dimittere a sponsalibus. Quidam enim sponsa iuramento posset, quod non vitiata esset, asserere? CYPRAEVS *d. l. §. 49.* Probe monent alii, quandoque audiendum sponsum, si nulla possit ratione adduci, ut sponfam licet inno-

inno-

innocentem recipuat. BOEHMER. *l. cit. ff. 183.* Casus memorabilis ad causam nostram pertinens, aliquando obtingit in Anglia. Sponsus aliquis elegantissimam puellam sibi publice desponsauerat. Audito quod inuenis diues magnam vim pecuniae praemiserit, si ea liceret vel semel potiri, egit cum isto per amicum, vt ei spes potiundi fieret, si illam pecuniam numerasset. Libidinosus ille paciscitur concubitum per alium, & sponsa a sponso ipso precibus minisque permouetur, ne desit occasione tantam pecuniae vim lucrandi. Sponsae autem promissum, non ipsi vim iri illatum, modo simularet amorem, & accepta pecunia illum iuuenem in lectum admitteret. Ita scena enim parata erat, vt dicta hora laterent sponsus & amicus in secretiori conclauis loco, & vim illaturum armis a vi prohiberent, saluaque sponsae pudicitia lucrarentur pecuniam. Aliter vero res cecidit. Ille iuuenis clam sclopetis armatus accessit ad conclauem sponsae, & ex condictione blanditiis simulatis exceptus est. Continuo ille vim auri effudit in mensam, & quae pactus, sponsae tradidit. Postea autem, cum dolos fortassis praesensisset, aperit bombardas, & manibus eas tenens necem paratissimam atroci vultu sonoque minatur, si quis ausus eius turbare libidines. Inde sponsa vi a iuvene, spectante sponso & socio, qui metu perculsi ne hiscere quidem ausi, inter crebros eius eiulatus compressa & vitiata. Quo peracto surgit stuprator, & exprobrata ipsi sponsae & latentibus extrema perfidia colligit aurum suum, & se proripit domo. Ibi sponsa acerbissime lugere, ac sponsum meticulosum detestari. Quid hic vero? Omni modo videtur fuisse puniendus, & maxime ad nuptias celebrandas cogendus. Nam quod sponsa misera virginitatis iactu.

iacturam passa, soli culpae stolidissimi sponsi debuit. Fama vero fuit, & sponsum post execrabile tale factum nulla ratione potuisse commoueri, vt viciatam sponfam ducceret, odium in eam implacabile professus. Ita paulo deinceps moerore confecta sponfa obiit, memoriamque casus post se reliquit, cuius ius non minimis vsquequaque patet dubitationibus.

§. XVI.

Post tragicum casum descriptum, an odium iustam repudiandi sponfam causam afferat, quando formosa virgo ex variolis faciem quam maxime deturpatam, ita vt sponso horrorem incutere possit, acceperit? quaeritur. Circa propositam causam, haeret aqua doctoribus. Cum SANCHEZIO *d. l. n. 25.* plures affirmant quaestionem, ratione producta ex §. IX, quod res non durauerit in statu eo, in quo ab initio sponsaliorum fuerit. Plures negant quaestionem, quod sit aequior negatiua, & sponfae haec deformitas citra culpam obuenerit. NICOLAI *d. Repud. Cap. II. n. 130.* Mediam amplexus sententiam B. STRYK. *d. Diff. Sponsal. S. II. d. 42.* & cum eo III. BOEHMER. *d. l. §. 176.* Distinguendum putant inter deformitatem, quae cuiilibet horrorem incutiat, & minorem pulchrae faciei deprauationem. In priori casu, si res steterit, sponsum audiendum, cum renuat nuptias cum dedecorata sponfa contrahere. In altero casu non facile adeo iudici licere repudium decernere. BROWER. *cit. l. n. 37.* ita rem edisserit: *Puella pulchra desponsata fuit, vt solo ad spectu futura esset suo marito perpetua oblectatio: Quae ergo ratio, vt ad deformem factam accedere cogereur inuitus? Ego hic multum arbitrio & prudentiae iudicis committendum*

dum cenſeo, ex qualitate, dignitate, & fortuna perſonarum diuerſa, aequam ſententiam dari. Cui ſententiae ſobriae addo calculum. Etiam odium ex ſuperuenienti alterutrius partis grauiffimo fonteque, aut contagioſo morbo, exempli gratia, Gallico, quod vocant, oriri poterat. Horrorem forte teſtantur ſponſus ſponſaue, & repudium dici iudicium flagitant. Indulget Papa iudici poteſtatem, in caſu tam graui, vt ſponſus eum ſuſtinere non valeat, vel iurata dirimere ſponſalia. *Cap. 25. X. d. Iureiur. Num quid vir teneretur eam paralyticam, vel oculis, vel naſo ex morbo mulctatam, ducere in uxorem? proſecto ductam non poſſet dimittere. Sed num quid non ductam admittere teneretur? quamuis interdum contractum non dirimat, quod impedit contrahendum.* Adde GONZALEZ. *ad c. 3. X. de Coniug. Leproſ. n. 8.* Quaeue diſputent, quamque conſuſe doctores de morbis, qua repudiis occaſionem praebent, diſquirant, videliſis copioſius excuſſa a *Dn. BOEHMERO d. l. §. 174. 176.* Qui etiam, quae de furore ſive ſponſi, ſive ſponſae, ciuiles leges & doctores attulerunt, expedit. Quae moror eo minus, quia ceſſet in furore odium & incipiat miſericordia, licet non minus, ſponſalia ob talem furorem recte diſſolui, expediti iuris ſit. Reſpectu morborum BRUCKNER. *cit. l. ad. n. 62. p. 74. ſq.* octo adducit praeciudicia, ſecundum quae permiſſa a Conſiſtorio Fridenſteinenſi repudia partibus. Eiuſmpdi etiam binas ſententias Proto-Synedrii Dresdenſis affert BEYER. *ad CARPZ. Lib. II def. 180. 181.* In altera ſententia ſponſalia dirimere placuit, quod ſponſus tam morbidus factus, vt plus tumultum, quam thalamum reſpiceret. In ſecunda ſententia ratio decidendi dicti repudii idonea haec adducta: *Dennoch aber und dieweil hiezu*

hiezü kommt, daß der Bräutigam einen offenen Schaden am Schenkel (paulo supra einen übeln Geruch aus dem Halse,) hat, welches für ein Malum haereditarium gehalten wird, hienechst die Braut * keine Liebe zu ihm trägt, und Sponsus sich bereits erkläret, sich zu ihr nicht zu dringen, auch eine unglückliche Ehe zu besorgen, als erscheinet, das daß zwischen N. N. und N. N. getroffene Ehe-Geslöbniß gestalten Sachen nach hinwiederum zu cassiren und aufzuheben zc.

§. XVII.

Dissertatio mea abiret in librum, si omnes reliquas causas, unde odium inter desponsatos & inimicitia nasci queat, & resultare inde repudium, percurrerem. Iactura bonorum, quorum intuitu sponsus sponsaque sponsalia celebrarint, sribusculum, & ex eo inimicitiam facile commouet. Quae an & quomodo inducere queat iudicem, ut petenti parti permittat repudium? de ea quaestione erudire disceptant BROWER. *l. cit. f. 41. sq.* & BOEHMER. *d. l. f. 177.* Extremum laudatus actor auget casus, & si sponsus post sponsalia dimissus fuerit ab officio, cuius intuitu puella vnice & primario inducta fuerit, ut de nuptiis futuris fidem daret, eamque nunquam dedisset, si causam talem praeuidere potuisset, recte iudicat, & hanc causam odium sponte producere, & infelix coniugium portendere, ut adeo iudex, circumstantiis accurato iudicio ponderatis, repudium concedere non prohibeatur. Proterat idem affirmari, si ob mutatam post sponsalia religionem sponsus sponsam, aut haec illum, odio magno persequatur. Demum forte adhuc incido in praecudium Fridensteinensis Consistorii productum

ductum a BRVCKNERO *l. cit. p. 72.* Ex quo libet rationes decidendi egregias exscribere: *Quia tamen per rixas, inter sponsam H. & sponsi R. sororem ortas; virarumque desponsatorum personarum animi ita exacerbati sunt, ut spes quieti coniugii nullo supersit, propterea ad praecauendum maius malum, ambo ratione coniugii inuicem separantur, illisque permittitur ad alia vota in timore Domini transire.* Ex quibus patet rationibus, interdum per aliorum rixas quoque odia inter desponsatos exoriri, quibus motus iudex discretus de repudio statuendi liberum non minus fortiatur arbitrium.

§. XIIX.

Post materiam iudiciorum de repudiis, quae quidem in causis capitalis inter desponsatos odii emergunt, redeo paulisper ad id, ut post dicta §. VI. ahhuc porro commemorem, contra quae sponsalia odii exceptio in iudicio attendi mereatur? Iterum mire discordant doctorum sententiae. Sunt, qui prorsus negant, locum fieri posse repudiis ex odio quaesitis in sponsalibus de praesenti, & tantum ea permitti in sponsalibus de futuro. Est ingens vero in his terminis coorta confusio, de qua quantum memini, nemo accuratius differuit, quam *III. BOEHMER. Iur. Eccl. Lib. IV. tit. 1. §. 1. sequ.* Quaedam tamen iam anteoccupata ab *Illustri. THOMASIO in Comm. ad LANCELLOT. Lib. II. tit. 10. p. 791. sq.* Sponsalia in Romanis legibus, qua mentionem & repromissionem futurarum nuptiarum designant, *L. 1. D. d. Sponsal.* sunt ea, quae Canonicum ius vocat de futuro. Et superaddidit Canonicum ius sponsalia de praesenti, ubi verba de praesenti requiruntur, quorum quidem, quicquid doctores

plures asseruerunt, ius ciuile prorsus ignarum est. Haec sponsalia de praesenti iure Canonico quasi ipsum matrimonium designarunt, *C. 14. X. d. Conuers. Coniug. C. 22. & 31. X. de Sponsal. & Matrim.* Quod placitum est Ecclesiae, vt eo magis non matrimoniorum solum, sed & sponsaliorum, causae ad Ecclesiasticum forum traducerentur. Hoc praetextu statuit Pontifex, posse quidem, mutuo partium consensu interueniente, sponsalia de futuro a iudice dissolui, sed sponsalia de praesenti, quippe eandem vim cum matrimonio habentia, esse indissolubilia, *C. 31. X. de Sponsal.* Abusum in hac decisione *L. 15. D. de Condit. & Dem.* in qua Ictus dicit, *Nuprias non concubitus, sed consensus facit*, intercessisse, nemo est, qui non videt. Reprobauit quidem absonam Canonistarum sententiam de his sponsalibus de praesenti B. LVTHERVS in libello *vott Ehe: Sachen*, vt non tamen effecerit, vt in Evangelica Ecclesia Canonici iuris definitiones exularent. Verum manifesto patet, quod alioquin vix credibile videatur, nostros doctores retentis Canonici iuris vocabulis, ipsam rem minime retinuisse. Nam sponsalia sua de praesenti intellexerunt de sponsalibus puris & propriis, contra autem sponsalia de futuro de conditionatis, aut magis omnino de tractatibus sponsalitiis. Quod egregie declaratum dedit D. N. BOEHMER. *d. l. §. 34. seq.* Et breuius quidem, sed perquam solide eandem causam pertractauit *Illustris Consistorii nostri Director & Ordinarius meritisimus Dn. WERNEHR. in Princip. Iuris Eccles. Cap. XIII. §. 6. seq.* Licet igitur re ipsa plane pleneque abscesserint doctores a Canonici iuris decretis de sponsalibus de praesenti, retento tamen nomine, subinde conclusiones Canonici iuris miscent, & in alienum negotium per insignem

guem errorem inferunt. Quorum corruptelarum varia exempla congeffit BOEHMER, *d. l. §. 42. §. 9.* Indeque est, quod, ut supra monui, non pauci doctores cum Pontifice praefraete negent, locum esse repudiis contra sponsalia de praesenti. Meminisse autem oportebat, nos revera nulla sponsalia de praesenti, Canonici iuris sensu, ultra agnoscere, & quae eo nomine compellamus, esse sponsalia de futuro, quibus Pontifex nullum dubium moveret, quin possint a iudice ob idoneam causam dirimi. Missis igitur ambagibus, ad meum institutum non pertinentibus, cum doctoribus cordatioribus fidenter assero, repudia ex allegata & probata capitalis inimicitiae causa non tantum locum habere in illis sponsalibus, quae nos de futuro vocamus, quorum ratione nemo dubitaverit, cum ista ultra modo sponsaliorum contractuum non adscendant; sed procedere etiam aequè in nostris sponsalibus de praesenti, quae alia non sunt, quam Pontificis sponsalia de futuro, in quibus idem citra haesitationem dissolutionem admittit. *C. 31. X. de Sponsal. & Maerim.* Sintne ergo nostra sponsalia de praesenti vel pura, vel conditionata, praetereaue publica & solennia, parum id refert, cum ratione nulla, & ne quidem Canonici iuris auctoritate, ab istis nostris sponsalibus de praesenti repudia, si iustae odii affuerint rationes, abesse queant. Quippe de istis omnino nunquam foret dubitatum, nisi, solo fere genere Canonici iuris sponsalium de futuro servato, & repudiato prorsus genere Canonici iuris sponsaliorum de praesenti, libuisset tamen doctoribus nostris erroneo instituto, aut oscitantia satis crassa, decreta Canonici iuris de sponsalibus de praesenti, nostris sponsalibus adplicare, aut potius affingere, quae de

praesenti quidem audiunt, sed vnice hodie sunt de futuro.

§. XIX.

Quodsi ipsa sponsalia de futuro carnalis copula consequitur, ea transire in matrimonium, ex Canonici iuris decretis manifestum est. *C. 15. 30. & 32. X. de Sponsal. & Matrim. C. 6. X. de Condit. oppos. in Desponsat.* An ergo hoc casu adhuc audiendus exceptio odii implacabilis, qui fatetur concubitus, ut a iudice sententiam de repudio sperare queat? Doctores communiter negant, quia quae sponsalia in matrimonium transuerint, indissolubilia sint. At insignis ibi principii petitio latet, quae observata frustra dubitantur, quin causa idonea odii prolata, etiam is sponsaliorum dissolutionem impetrare debeat, qui cum sponsa concubuerit. Nempe id frustra iactatur, quod cum sponsalibus aliud obstet vitium, solus concubitus fecerit ea transire in verum matrimonium. Quod partus ex tali concubitu sequenti favore forsitan recte statuitur, id non detorquendum in odium eorum, qui quidem post sponsalia concubuerunt, sed ineuitabili casu maximas odii causas deinceps acceperunt. Vtique vero in casu tali iudex, quanta magis poterit opera, laborabit pro matrimonio. Quod tamen, si partes prorsus detrectauerint, & infelix futurum matrimonium esse apparuerit, non uideo, cur a repudio decernendo iudex ultra abstinere debeat. De quo item *III. D. WERNER. d. l. §. 14. 61. & 62.* praeclare suam sententiam exposuit. Sed quid si sponsalia publica confirmata iureiurando, cum omnibus contra ea exceptionibus renunciatum? Nec tum adeo arceri partes puto, ut non odio graui superueni-

ueniente separationem impetrare debeant. Namque iurisiurandi religio iterum intelligitur cum clausula *Rebus sic stantibus. C. 25. X. de Iureiur.* Nec renunciatio exceptionum solennis, aut transactio partium, ad casus, qui aegre praevideri potuere, quales sunt causae implacabilis concepti odii, iuste protendenda est. Quae vero haecenus.

§. XX.

Igitur nihil demum superest ad argumentum meum de iure repudiorum circa sponsalia ex odii capitalis causa impugnata, nisi ut brevissime de rationibus quibusdam processibus in repudiis statuendis hodie usitati disquiram, cuius materiae multa quidem sunt inter causas odii implacabilis, cum praedictis quibusdam, a me ante occupata. Illud expediti & aperti iuris est, in matrimonialibus, ad quae sponsalitiaae lites utique pertinent, simpliciter, & de plano, & sine strepitu ac figura iudicii, procedi. *Clement. Dispendiosam, 2. d. Iudicis.* Licet ergo oretenus tantum actum sit a partibus, nec libellus oblat, etiam si in scriptis nihil proponatur, causa tantummodo alioquin curate cognita, definitiue pronunciarum poterit. *CYPRAEVS d. Iure Connub. P. II. c. 9. n. 1. NICOLAI d. Repud. P. II. c. 6. n. 1. sq.* Idque adhuc in nostrae Saxoniae Ecclesiasticis iudiciis seruandum, *O. P. R. App. §. II. p. 301.* diserte mandauit, licet ibi alioquin ordinarum & summarum causarum differentia noua lege prorsus fere antiquata fuerit. A cautione quidem pro expensis, nec in causa nostra, actores aut aetrices, liberari, ex *O. R. P. ad Tit. XIII.* generali dispositione patet. Facilius tamen hic, quam alibi, licet non sine praescriptis conditionibus,

bus, ius pauperum conceditur. Quod CYPRAEVS *d. l.* asseruit, plane non admitti exceptiones cautionis, frustra est in nostro foro. Praeterea licet pro se, & in propria causa, postulare foeminis Romana lege non prorsus fuerit prohibitum, *L. i. ff. 5. D. d. Postulando*, non id tamen adeo in repudiorum causa generale est, prout CYPR. & NICOLAI *d. l.* statuunt. Sane in nostro foro foeminae prope ne hic locus est absque curatore in iudicio comparandi, nisi in primo termino, & dum inter partes reconciliatio tentatur. *O. P. R. ad Tit. IIX. §. 3.* Postea curatoris constitutione, & si ad processum res deueniat, legitimatione aduocati, vtrique opus. Vt adeo restrictio idonea ponenda sit doctorum asserito, quasi omnis legitimatio personarum exulet in repudiorum causas. NICOLAI *d. l. n. 13. §. 7.* Ceterum partium reconciliationi eo magis in nostro negotio studendum, quoniam in eo multum imperfecti iuris vertitur, & eo magis partes animis inter se dissidere & abalienari consuevere, quando res peruenerit ad legitimam discussionem. Proinde est prudentis iudicis, non semel, sed & altera vice, imo si opus videatur pluries, cum praesentibus partibus, siue coniunctim, siue singulatim, etiam aduocatis & curatoribus remotis, agere, & maxime quidem pro firmitate sponsaliorum & pro matrimonio laborare, vt si tamen nulla reconciliationis spes appareat, nec diu nimis transactionum remedia protrahantur. *C. 2. X. d. Sponsal. & Matrim.*

§. XXI.

Reconuentioni in sponsalium dissensu in iudicium adducto, secundum doctores vix vnquam locus datur. BERLICH. *P. I. concl. 19. n. 8. concl. 20. n. 8.* NICOLAI *d. l. n. 6.* Si pronuncietur

cietur enim pro iustitia odii contra sponsaliorum validitatem, ea fere in sententia parti statim assignantur, quae videntur iuste ab ea postulari. Sed interuentioni in nostro negotio frequens nascitur occasio. Pone iusti ac capitalis odii exceptione se tueri conuentum ex sponsalibus, siue posterioribus, siue prioribus, poterit ibi sponsa, quae vel prius, vel posterius, cum eodem contraxit sponsalia, interuenire, & facilius, vt odiosa sponsalia dissoluantur, & licet reseruata poena duplicis desponsationis, suis nuptiis sponsus addicatur, obtinere. Quam causam interuentionis in supremo Dresdenensi Consistorio saepius intercessisse, & probato fortiori iure interuenientis, in iudicando attendi consueuisse, testatur NICOLAI *d. Repud. P. II. c. 6. n. 8. 9.* hac adiecta pronunciandi formula; Und wird Interuenienten (oder Interuenientin) mit Klägern (vel Becl) die Ehe durch Priesterliche Copulation zu vollziehen billig verstatet und nachgelassen, inmaassen wir solches verstaten und nachlassen etc. In probatione odii implacabilis parti iuncta ex communi iure probationum omnia peraguntur. Sed quantum ad probationem subsidiariam per iurisiurandi delationem attinet, multa subest doctorum ac fori disputatio. Sunt plurimi, qui prorsus negant, admitti iuramentum contra matrimonium, licet ei pro matrimonio nihil obstat. Ita liceret alleganti causam impensis odii, & inde sponsaliorum diremptionem exposculanti, super istis causis alteri parti libere deferre iuramentum, quia eo praestito, pro matrimonio staret iudicis sententia. Contra vero non valeret delatio iuramenti, vbi eo praestito sponsa sponsusue liberandi forent. Prouocant, qui huius sunt sententiae, ad trans-

actionem, quae nunquam valida sit contra matrimonium. Addi poterat, quam obiectionem suppleo ex meo, quod eo modo, cum parti per iuramenti delationem esset integrum alteram partem liberare sponsaliorum nexu, ad priuatam quodammodo arbitrium repudia rediisse viderentur. Namque posset fraus interesse, vt consentientes in repudium hac arte eluderent iudicis sagacitatem. Infirmiora quidem sunt, quae pro hac opinione vulgo de spiritali caractere sponsaliorum admiscuntur, a quo Pontificio dogmate merito abstinent prudentiores. Interea praxin plurium Consistoriorum & Facultatum in his partibus esse constat. Quid ergo? vbi ea sententia vsu recepta est, valeat. *Modo prudens & prouidum illud votum & monitum est Perill. Dom. DE BERGER. Oecon. Iur. Lib. IV. tit. 25. §. 5. n. 16. p. 106. Velim iudices Ecclesiastici id diligentius paulo attendant, eamque opinionem, pene dixerim, corruptelam, quae in animis hominum inueterauit, atque in foro quotidie obseruatur, euellant tandem aliquando, penitusque deponant.* Ipsi ita viderur, non tantum licere in eo casu, vbi concubitus accesserit, super matrimonio in sensu negante, id est, ab aiente neganti iusiurandum deferri: quod sit pluribus etiam Facultatis Vitemb. praeiudiciis firmatum: sed omnino rectius simpliciter, atque adeo etiam extra casum concubitus, pro iureiurando iudiciali aduersus matrimonium esse pronunciantum. Quid satius sit, iuramentum negatiuum admitti contra matrimonium & sponsaliorum valorem, quam, cum desint alia probationis adminicula, statim, cum partium ineuitabili calamitate, pro matrimonio, aut etiam, impuni dimisso, negante,

citra

citra eius conscientiae tentamen, aduersus matrimonium pronunciari? Mihi utique rationes supra adductae, quo minus valere possit iuramentum negatiuum contra sponsalia, facile elidi posse videntur. A transactione ad iuramentum tuta non valet conclusio. Facilius longe contra iuramentum transigitur, quam iuratur. Nemo sane tam aeternae salutis prodigus futurus, vt temere iusiurandum praestet. Ceterum nemo negat, quod transactio iudicialis valere queat contra matrimonium, si quidem dubitetur, an illud vnquam sit contractum. Liberi partis arbitrii nulla nota, cum iudice iusiurandum delatum probante, & parti imponente, quasi necessario iurat. Ergo in nostra causa putem, reum aut ream, cum exceptiones implacabilis odii opposuerint contra sponsalia & actionem matrimonialem, posse & debere admitti ad iusiurandum, quod actor aut actrix in replica, vt negotium prope expediant, ipsis detulerint. Verum priuatam hanc meam disquisitionem vsuali aut authenticae interpretationi aut decisioni libens submitto.

§. XXII.

Non fere minor subest dubitatio, an iuramenta necessaria, suppletorium aut purgatorium, iuste contra matrimonium ad finem obtinendi repudii parti a iudice per sententiam iniungantur? In hoc momento vero plures doctores, cum praxi communiore, utique pro affirmatiua faciunt. Ita in casu §. XII. proposito Summum Prouocationum Iudicium nil contra matrimonium dubitauit suppletorium reo dictare. Visum ante Consistorio Vitemb. diuersum, & rari iudices, actricem ad purgatorium

44 DE IVRE REPVDIORVM, INPRIMIS

torium de veritate & pro matrimonio potius, quam reum ad suppletorium de credulitate contra matrimonium admittendum esse. Sed reus, qui in exceptionibus prolati magis quam semiplene causas & fundamentum implacabilis contra sponsam conceptae inimicitiae probasse visus, utique nunc etiam de veritate super odio implacabili asserto iuravit. Purgatorium iusiurandum saepe saepiusque contra matrimonium parti imponi, testantur praecudicia Inlyti Proto-Synedrii Dresdensis a B. BEYERO ad CARPZ. *Lib. III. def. 45. 49. & 51.* producta. Attamen *Decisio ELECTOR. LXXXI.* fere in contrariam partem concessisse, & mandasse quibusdam visa, ne facile hic purgatorium parti, cum desint idoneae praesumptiones, iungatur. At puto, adiectam rationem, *ne leuis notae foeminae per libidinosos complexus adspirent ad nuptias*, non tam id velle, quasi contra matrimonium purgatorio non locus detur, sed potius, quod pars, nisi maioribus gravata praesumptionibus, licet concubitus confessa, etiam sine purgatorio, a matrimoniali actione absolvi debeat. Vnde eo magis cum decisione conspirant iudices, qui purgatorium contra matrimonium decernunt, cum videntes reperiant praesumptiones: quam e contrario illi sensum Decisionis fere non intelligunt, qui ex ea, quasi ob sanctitatem matrimonii purgatorium contra illud non detur, colligunt. Hoc ceteroquin est iudicialis prudentiae, probe aestimare, quae pars potius ad suppletorium, aut ad purgatorium, admittenda sit? *Conf. Perill. DE BERGER. E. D. F. Tit. XXXIV. o. 9. n. 20. fin.* Utique qui de veritate iuraturus est, praefendus illi, qui nolit & nequeat nisi de credulitate iurare. At probe personarum status,

status, & conditio, & circumstantiae reliquae, sunt expendendae. Generatimque sit, ita uti alioqui commonui, iudex pronior ad absoluendum a nexu sponsaliorum, in omnem vitam, si in odiosas nuptias partes vi iudicali coactae coiuerint, calamitoso ac lugubri futuro, quam ut a sponsalibus partes in nuptias infausto successu intrudere conetur.

§. XXIII.

Sententiae, quae in repudio ex implacabilis odii causa statuendo ferenda, summa petenda ex ipsius rei argumentis. Quod si pars plenam iusti odii contra partem fecerit fidem, tunc simplex consequitur sponsaliorum diremptio. Sed & tunc expensae merentur compensari, cum apud alterum non sit: erit, an uoluerit litigare, utrum cedere, quoniam petita a parte separatio sine cognitione iudiciali transigi nequiuit. Magis autem hae expensae compensandae, quando lis finita, (sue per iurisiurandi purgatorii, siue suppletorii, praestationem. Quod si quis odium simulauit, temereque eius probationem susceperit, merito causa cadens simul fert expensas omnes. Sed casum posse existere, ubi ille etiam, qui vincat, & cuius odium pro iusta causa repudii declaretur, expensas tamen parti victae reddere iubeatur, non minus exemplis comprobatur. Pars refractaria, si sine vlla probabili causa consummare post sententiam laram matrimonium detrectet, regulariter postea ad hoc adigi, & ubi eius haberi potest copia, per sacerdotem, Consistorii auctoritate, copulari potest. Ad quod vero extremum non facile deueniendum, cum marito iudicem aequum exempla tristissima

ab isto rigore dehortentur. Prius ergo pars altera gra-
uiter monenda, vt potius pecuniaria satisfactioe acce-
pta iuri suo renunciet, quam ancipitem plenamque pe-
riculi aleam subeat. De quo legendus omnino *III. DN.*
WERNHER. Princ. Iur. Eccl. Cap. XIII. §. 63. Sponsali-
tias arrhas omni vero casu, nisi partes in concordiam re-
dierint, & in nuptias consenserint, lucratur Consisto-
rium. Nocens vero pars innocenti damnum, quod sine
culpa ex amissione arrhae sentit, tenetur restituere. Quod
item, cum posteriora sponsalia, confirmatis prioribus,
rumpantur, obtinere, adductis praeiudiciis, docet *B.*
BEYER. ad CARPZ. Lib. II. d. 51. & 64. Iam apud Roma-
nos multatus sponsus, imo & sponsa, arrhis istis, dum
frivole temereque a sponsalibus resilirent. *Vid. §. IV.*
Fortassis & tunc haec multa fisco cessit. Nisi quidem
principaliter, quod *L. 5. C. d. Sponsal.* admittere non vi-
detur, tamen forte in quibusdam causis, & in subsidium.
Non innocenti, sed vtrique potius parti, simul concedi
consequitur libertas alia sponsalia contrahendi. Quid e-
nim, si quis ob odium tuncstum reprobatus, alteraue
pars iustas inimicitiae suae causas probauerit, vni alteri-
ue parti sponsaliorum dissolutio vltiori fraudi calami-
tatiue sit? Circa plura momenta processus, pro repu-
dio in nostra causa obtinendo iustituti, haerere vltra non
vacat. Sed videatur id argumentum late persequutus
BEVST. d. Sponsalib. Cap. XXV. d. Matrimon. Cap. XXII.
XXVI. seq. Quaedam sed oppido pauca & im perfe-
cta dabit etiam *NICOLAI d. Repud. & Diuor. P. II.*
cap. 6.

§. XXIV.

Cum incidissem in modo laudati NICOLAI tractationem quaestionis de foro competenti repudiorum, recepi adhuc calamum, quem modo ponere erat animus, & iterum post tradita *β. V.* argumentum de *competenti hoc foro* novis curis paulo illustrandum suscipio. Recte insignis Auctor fatetur *d. l. n. 81.* sponsaliorum & matrimoniorum causas fere per errorem & affectatam sacramenti opinionem, Ecclesiasticas factas, hodieque adeo in regula non nisi Ecclesiastico iudici de iis cognoscendi, maxime repudia aut diortia decernendi, potestatem esse. In qua sententia ratione facti praesentis Canonici iuris & doctorum magnum consensum produxit in medium. Quod Auctor *d. l. n. 26. sq.* cum schola doctorum negat, iudicem secularem vel per praescriptionem matrimonialium quaestionum cognitionem posse acquirere, id enimvero traditis Canonistarum, non vero Evangelicorum praxi concinnum est. Quis hanc auctoris sententiam, quod seculari iudici desit bona fides in acquirenda Ecclesiastica iurisdictione, aequis censoribus probe? Et enim ipse deinceps largitur, *d. l. n. 36. sq.* pro mixtis causis merito apud nos sponsalicias & matrimoniales causas haberi. Vnde sunt utique ex Germania, qua Evangelicae doctrinae addicta est, exempla nota, ubi soli foro seculari iurisdicatio in matrimonialibus vindicata est. Vid. LYDOVICI *Introd. ad Proc. Consistor. Cap. II. §. 10. n. 12.* In instantia prima nihil dubii superesse, Auctor *l. cit. n. 45.* ipse docet, nam communi praxi Evangelicorum sola Consistoria ius cognoscendi habere de

de sponsalibus & matrimoniis, & hactenus bene consultum esse naturae ac indoli Ecclesiasticarum causarum, quod praecipue Theologi cum Politicis nostris Consistoriis affideant, qui Theologi imprimis causas ecclesiasticas norint pro conscientia decidere. Id in hac doctrina est iterum fere nimium, quod aperte Auctor prodit, sibi non videri, vnquam in istis causis sine Theologorum consilio sanum fieri iudicium. Quod deinceps dicitur, *d. l. n. 69.* quando testatur quidem praxin Saxoniam, vt in secunda instantia propter causas repudiorum, aliasque Ecclesiasticas, a Consistoriis ad Summum Principis Regimen prouocetur: quale praediudicium supra dedi *§. XII.* At id satis fieri commode, contra doctores affirmantes, ex quibus potissimum excitat *CARPZOVIUM Lib. 1. tit. 1. d. 12. P. III. decis. 240. Proc. tit. XIII. art. 2.* contrariis pluribus rationibus nititur euincere. Ita *d. l. n. 53. sq.* vrget, iudicem appellationis, ad quem fiat prouocatio, non tantum ratione personarum litigantium superiorem, sed etiam ratione causae, super qua cognoscendum, competentem, ipsique cognitionem & diiudicationem istius causae, non minus ac iudici a quo, commissam esse debere, quoniam succedat in locum iudicis a quo; id fallere autem in Regimine aut Cancellaria Principis, quibus sponsaliorum ac matrimoniorum cognitio nunquam concessa fuerit, aut concessa esse potuerit. Porro est in opinione, quando non nisi ex Theologis & Politicis mixtum collegium causis Ecclesiasticis iudicandis praefici debeat, & adeo secularis iudex in istis sit prorsus incompetens, non apparere, qui Regimina, licet summa, in quibus Theologus nullus affideat,

fideat, velint vilo iure ad definitendas repudiorum & diuortiorum quaestiones terminandas in secunda instantia adgredi. Praeterea *l. cit. n. 58.* matrimoniales & sponsalicias causas tradit adeo a seculari omni foro exemptas esse, ut nec in secunda instantia alii collegio, nisi in quo Theologi & Politici iudices sint, committi queant. Inconcinnitatem, ni dixerit iniustitiam, laudatae praxis, inprimis Saxonicae, ipsas rationes iuris nostri in Imperio recepti publici satis conuincere. Namque inauditum esse, vt, quoties de iure & viribus matrimonii, vel de sponsalibus ac coniugiis dissoluendis disceptetur, vel per viam simplicis querelae, vel etiam per modum appellationis, ad Imperii summa iudicia res deuoluatur. Quidni vero statuum inferiora iudicia merito erubescant id affectare, quod summis Imperii iudiciis semper visum fuerit a seculari iurisdictione alienum? Addit Auctor, *d. l. n. 60.* ad summam quidem potestatem Principis, apud Evangelicos, & iudicia Secularia, & Consistoria Ecclesiastica pertinere. At probe attendendam esse vtriusque iudicii originariam quali differentiam, quae non patitur turbationem probe constitutorum limitum. Virget praeterea Auctor *l. cit. n. 61.* quam matrimoniales controuersiae, & causae dissolutionis sponsaliorum & matrimonii, rem conscientiae, & diuinitus institutam coniunctionem, contingant, a quarum rerum cognitione & diiudicatione Theologi, quibus cura animarum & conscientiarum diuinitus sit demandata, nec in secunda instantia iuste arceri valeant. Quam suam sententiam *d. l. n. 62.* firmat consensu Theologorum, nec non

ICTorum communiore. Denique *n. 63. sq.* ad rationes, quas dubitandi vocat, CARPZOVII respondet, sed *n. 69.* iterum testatur, Electoratum Saxonicum in contraria suae sententiae versari praxi. Quae quidem praxis, quod causae matrimoniales, inprimis repudiorum & diuortiorum, in instantia secunda ad seculare forum pertrahantur, imo etiam harum causarum disceptiones iudicio Facultatum Iuridicarum, in quibus Theologi absint, submittantur, ad facti potius, quam iuris, rationes merito referenda ipsi videtur.

§. XXV.

Prohibent me rationes mei instituti, quo minus in alienius ab eo argumentum istud controuersum late excurrem. Merentur utique censuram pleraque ab Auctore prolata. Quid magis est absouum, quam sponte sua agnoscere in eo corruptelam, quod causae sponsalitiæ & matrimoniales characterem sacrum induerint, & tamen pro ea asserenda sacra & sacramentali qualitate pugnare argumentis profus Canonistarum propriis? Ita vero plena sunt omnia principiorum petitionibus, & consequentiis ex impuris dudumque explosis principis & originibus petitis, ut vel respexisse cum cura & iudicio ad argumenta proposita, sit simul, nuditatem eorum & imbecillitatem quasi manibus contrectare. Nihil sane est infirmius, quam in nostra causa ex summorum Imperii iudiciorum obseruantia rationes colligere. Cur in causis sponsalitiis & matrimonialibus Imperii summa iudicia non iudicent, ibi vero causae est tum Catholicae

licae, tum Euangelicarum Ecclesiarum status. Illic Pontificis Maximi imperium occupauit omnes causas, quae aut essent sacrae, aut aliquando fingerentur. Nefas ibi creditur, seculari foro matrimoniorum & sponsaliorum iurisdictiones committere. Numquid vero non in Ecclesia nostra hoc haberetur palladium, quod maiestati, egregia suorum iurium parte aliquandiu spoliatae, restitutum fuerit omne, quod ad integritatem & perfectionem eius fecerit? Ius sacrorum puto, cum quo sponsalitia & coniugales causae ad cognitionem Pontificis Maximi dudum abierant, & nunc apud nos felicissime cum toto iure sacrorum supremae potestati iterum cesserant. Interest profecto maiestatis, & in Imperio superioritatis, quam vocant, territorialis, tueri vindicata iura & defendere. Sit, aliquando consultum visum esse, causas nostras cum reliquis Ecclesiasticis committere Consistoriis, in quibus Theologi cum Politicis sedeant iudices. At id vero iuste ac prudenter restrictum est ad primam instantiam. Et eadem ratione, qua a ceteris iudiciis inferioribus ad ipsum recurritur Principem, etiam in sacris causis ad eius arbitrium iuste meritoque prouocatur. Ibi Princeps demum ipse ius reddit absque ulteriori prouocatione. Et postulare, ut nec Princeps in Sanctiori suo Senatu, aut in Senatu Supremo prouocationum, sine Theologorum consilio & suffragio iudicet, id enim uero est manifesto ad Papales naenias redire. Quasi viri politicarum rerum notitia & iuris peritia instructissimi, conscientiae suae & alienae aut tam ignari, aut prodigi, essent, ut ipsis citra sacerdotalem opem de sacris &

52 DE IVRE REPVD. EX IMPL. OD. CAVS.

conscientiae rebus iustum ferre iudicium non lice-
ret. Mitto vero haec, cum nostram causam ita instru-
ctam dederim, vt sane sine insigni iniuria nemo vl-
tra dubitauerit, esse ea in causa, priuatis arbitriis vtique
que plene exenta, nihil, quo sanum sobrium-
que iudicium summorum secularium
tribunalium refugiat.

FINIS.

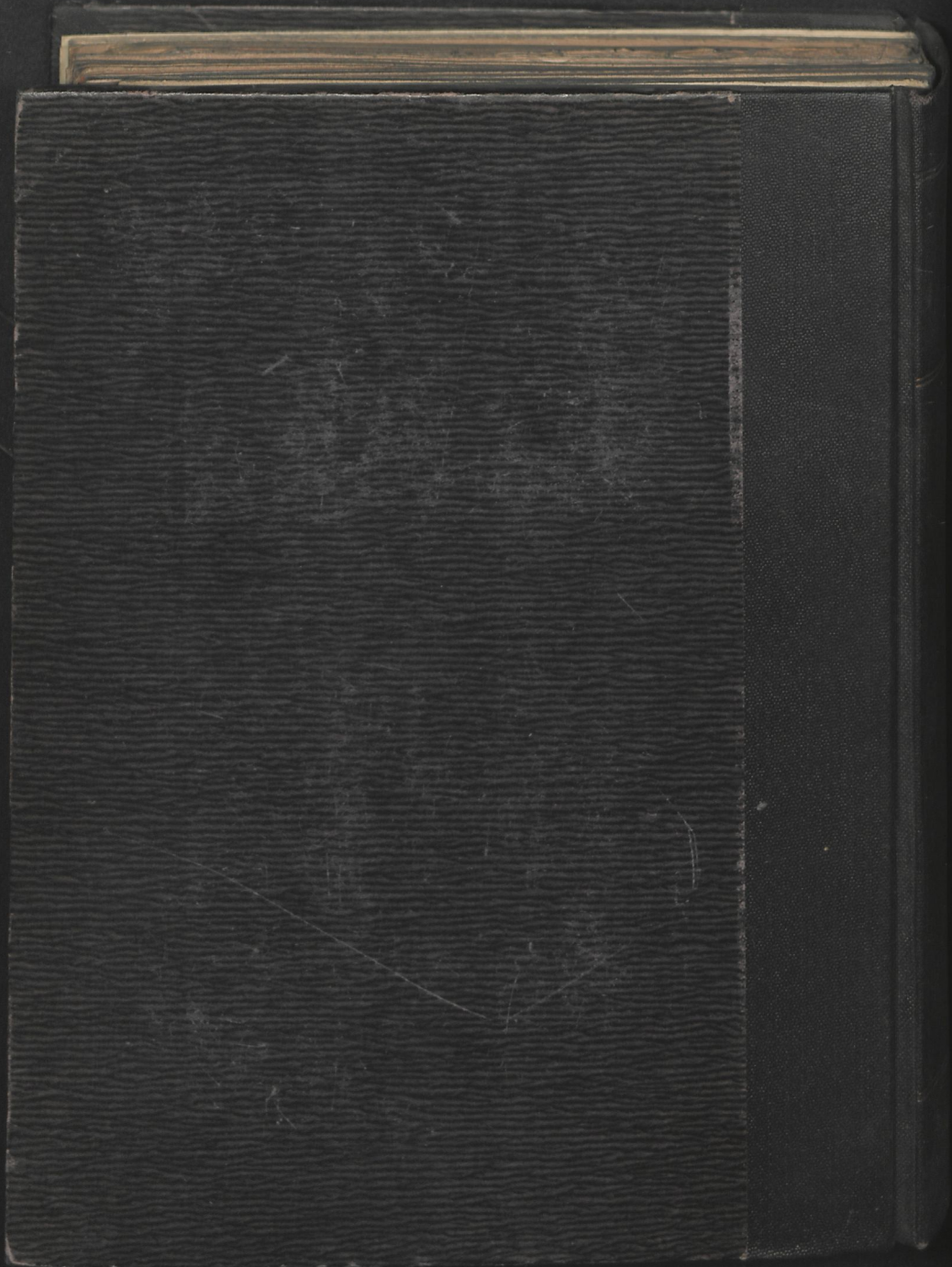

Wittenberg, Diss., 1727 Sp-Z

X 237 1928

IACOBI CAROLI
SPENERI ICTI

INGESTI IN FORTIATI ET NOVI, NEC NON HISTORIARVM
IN ACADEMIA VITEMBERGENSI PROFESSORIS PVBLICI, CVRIAE PRO-
VINCIALIS ET SENATVS ECCLESIASTICI ELECTORALIS SAXONICI ITEM-
QVE SCABINATVS AC FACVLTATIS IVRIDICAE ASSESSORIS
SOCIETATIS SCIENTIARVM REGIAE BO-
RVSSICAE SODALIS

DISSERTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA
DE

REPVDIORVM IVRE
IN PRIMIS EX IMPLACABILIS
ODII CAUSA

VVLGO

Von Trennung
Der Ehe = Verlöbniße,
wegen unverföhnlichen Haß und Feindschaft.

QVAM
PRO LICENTIA

SVM MOS IN VTROQVE IVRE HONORES ET PRIVILEGIA
DOCTORALIA CAPESSENDI

P. P.

IO. CHRISTOPHORVS RICHTERVS

DRESDENSIS
ADVOCATVS IMMATICVLATVS.

VITEMBERGAE EX OFFICINA EICHSFELDIANA.

1737.

(9)

4
1737
31d

10.

157.

